

Tolerance policistů cizinecké policie vůči nelegální migraci

Šárka Trnková

Bakalářská práce
2016

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií
Ústav pedagogických věd
akademický rok: 2015/2016

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Šárka Trnková**
Osobní číslo: **H13217**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**
Forma studia: **kombinovaná**

Téma práce: **Tolerance vůči nelegální migraci**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.

Vymezení terminologie a teoretických východisek z oblasti multikulturní výchovy, nelegální migrace a integrace menšin do majoritní společnosti.

Příprava metodiky empirické části, zpracování projektu výzkumu a stanovení výzkumného problému.

Realizace kvantitativního výzkumu formou dotazníkového šetření.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

HLADÍK, J. Multikulturní výchova: (socializace a integrace menšin). Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2006. ISBN 80-7318-424-9.

CHRÁSKA, M. Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1369-4.

PRŮCHA, J. Interkulturní psychologie: sociopsychologické zkoumání kultur, etnik, ras a národů. Praha: Portál, 2004. ISBN 8071788856.

RÁKOCZYOVÁ, M., TRBOLA, R., HOFÍREK, O. Sociální integrace přistěhovalců v České republice. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2009. ISBN 978-80-7419-023-0.

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.**
Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce: **6. ledna 2016**

Termín odevzdání bakalářské práce: **27. dubna 2016**

Ve Zlíně dne 6. ledna 2016

doc. Ing. Anežka Lengálová, Ph.D.
děkanka

Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 2. 3. 2016

.....
Bára Purová

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) *Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.*

(3) *Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.*

2) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:*

(3) *Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacího zařízení (školní dílo).*

3) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:*

(1) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.*

3). *Odporčí-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.*

(2) *Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.*

(3) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.*

ABSTRAKT

Tato bakalářská práce se zabývá evropským fenoménem současnosti, a to migrací. V teoretické části práce jsou osvětleny základní pojmy, důvody a příčiny migrace, jsou zde nastíněna práva uprchlíků. Dále objasňuje postup policie při odhalování nelegálních migrantů na území České republiky. V praktické části se pak práce zabývá vztahy mezi uprchlíky a policisty cizinecké policie, tedy osobami, se kterými jsou uprchlíci na území České republiky konfrontováni vůbec poprvé. Byl vytvořen dotazník, na který policisté cizinecké policie, napříč Českou republikou a bez ohledu na vzdělání, odpovídali. Cílem výzkumu je snaha o poznání, zda každodenní práce s uprchlíky dělá člověka méně tolerantním či naopak. Praktické využití se nabízí zejména v otázce přetěžování policistů v souvislosti s výkonem služby.

Klíčová slova: uprchlík, migrace, nelegální migrace, multikulturní výchova, předsudek readmise, dublinská dohoda, azylové řízení.

ABSTRACT

This bachelor of Arts thesis deals with the phenomenon which is one of the most controversial, these days, namely migration. In the theoretical part of this thesis we are clarifying the basic assumptions, reasons, and causes of migration. Also the rights of refugees are outlined and discussed. It is intended, also to clarify, the Police's process's in place for detecting illegal migrants in the Czech Republic territory. The relationship between the refugees and policemen are dealt with in the practical part of this thesis. Policemen are the very first people which refugees meet when they cross the Czech Republic's border. A questionnaire was constructed and the Police Department responsible for Immigration's members across the Czech Republic, regardless of education, answered all its questions. The goal of this research is the analyse whether contact in a Policeman's everyday's work with refugees makes a man less tolerant or vice versa. The practical application offers help in providing solutions, if policemen are overloaded, in relation to the carrying out of their duties.

Keywords: refugees, migration, illegal migration, multicultural education, prejudice, readmission, Dublin agreement, asylum procedures.

Ráda bych v tuto chvíli poděkovala všem, bez jejichž podpory a porozumění by tato bakalářská práce nevznikla. Mnohokrát děkuji panu Mgr. Jakubu Hladíkovi za jeho trpělivost, vstřícnost a poskytnutí cenných rad.

Mé poděkování patří i mým kolegyním a kolegům zařazeným u služby cizinecké policie, Policie České republiky, kteří se ochotě a svědomitě zúčastnili výzkumné části této bakalářské práce.

Obrovské díky patří taktéž mému manželovi a dětem za jejich trpělivost, podporu a obětavost, kterou mně projevovali po celou dobu studia.

Můj bratr a rodiče byli ochotnými recenzenty této práce. Děkuji.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Šárka Trnková

OBSAH

ÚVOD	11
I TEORETICKÁ ČÁST	13
1 DŮVODY A PŘÍČINY MIGRACE	14
1.1 MIGRACE V HISTORICKÉM KONTEXTU	14
1.2 CESTA DO EVROPY	16
1.3 POMOC ČESKÉ REPUBLIKY S UPRCHLICKOU KRIZÍ V EVROPĚ.....	17
1.4 POSTOJE A PŘEDSUDKY	18
2 MULTIKULTURNÍ SPOLEČNOST	21
2.1 VZNIK MULTIKULTURALISMU.....	22
2.2 MULTIKULTURNÍ VÝCHOVA, JEJÍ VÝZNAM A JEJÍ CÍLE	23
3 POSTUP ČESKÉ REPUBLIKY PŘI ZÁCHYTU NELEGÁLNÍCH MIGRANTŮ	26
3.1 PRÁVNÍ POSTAVENÍ CIZINCŮ NA ÚZEMÍ ČESKÉ REPUBLIKY	27
3.1.1 Pobyť na území bez víza.....	28
3.1.2 Pobyť na území na základě krátkodobého víza	29
3.1.3 Pobyť na území na základě dlouhodobého víza, povolení k dlouhodobému pobytu či povolení k přechodnému pobytu.....	29
3.1.4 Pobyť na základě výjezdního příkazu.....	30
3.2 PRÁVNÍ POSTAVENÍ UPRCHLÍKŮ V ČESKÉ REPUBLICI.....	30
3.2.1 Dublinské řízení	31
3.2.2 Readmisní dohody.....	31
II PRAKTICKÁ ČÁST	32
4 ÚVOD DO PRAKTICKÉ ČÁSTI	33
5 DESIGN VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ	34
5.1 VÝZKUMNÝ PROBLÉM	34
5.2 CÍLE VÝZKUMU	34
5.3 STANOVENÍ VÝZKUMNÝCH OTÁZEK	35
5.4 VÝZKUMNÝ SOUBOR	35
5.5 METODA SBĚRU DAT	36
5.6 ZPŮSOB ZPRACOVÁNÍ DAT.....	37
6 ANALÝZA VÝZKUMU A INTERPRETACE VÝSLEDNÝCH DAT VÝZKUMU	38
6.1 VYHODNOCENÍ PROVEDENÉHO DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ.....	38
6.1.1 Vyhodnocení ve vztahu s dosaženým vzděláním.....	38
6.1.1.1 Skupiny otázek vyjadřující politické a sociální hledisko.....	39
6.1.1.2 Otázky vyjadřující subjektivní vnímání konkrétních skupin migrujících cizinců	41
6.1.1.3 Otázky týkající se současné politiky Evropské unie a ochrany vnějších hranic	42
6.1.1.4 Závěr	43
6.1.2 Vyhodnocení z pohledu pohlaví.....	43
6.1.2.1 Skupiny otázek vyjadřující politické a sociální hledisko.....	44

6.1.2.2	Otázky vyjadřující subjektivní vnímání konkrétních skupin migrujících cizinců	45
6.1.2.3	Otázky týkající se současné politiky Evropské unie a ochrany vnějších hranic	46
6.1.2.4	Závěr	47
6.1.3	Vyhodnocení na základě intenzity kontaktu s uprchlíky	47
6.1.3.1	Skupiny otázek vyjadřující politické a sociální hledisko.....	48
6.1.3.2	Otázky vyjadřující subjektivní vnímání konkrétních skupin migrujících cizinců	50
6.1.3.3	Otázky týkající se současné politiky Evropské unie a ochrany vnějších hranic	52
6.1.3.4	Závěr	53
6.1.4	Vyhodnocení ve vztahu s délkou služebního poměru.....	53
6.1.4.1	Skupiny otázek vyjadřující politické a sociální hledisko.....	54
6.1.4.2	Otázky vyjadřující subjektivní vnímání konkrétních skupin migrujících cizinců	56
6.1.4.3	Otázky týkající se současné politiky Evropské unie a ochrany vnějších hranic	58
6.1.4.4	Závěr	60
6.2	INTERPRETACE VÝSLEDKŮ VÝZKUMU	60
6.2.1	Vzdělání	60
6.2.2	Ženy versus muži	60
6.2.3	Kontakt s migranty	61
6.2.4	Délka služebního poměru.....	61
6.2.5	Rozdíly mezi skladbami migrujících	62
6.3	DOPORUČENÍ PRO PRAXI.....	62
	ZÁVĚR	64
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	66
	INTERNETOVÝ ZDROJ	67
	PRÁVNÍ PŘEDPISY	68
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	69
	SEZNAM OBRÁZKŮ	70
	SEZNAM PŘÍLOH.....	72

ÚVOD

Policisté cizinecké policie jsou v současné době vystavováni extrémnímu vyčerpání v důsledku fenoménu posledních měsíců. Fenoménu migrace. Státisíce lidí z arabského poloostrova opouštějí své domovy a vydávají se za svým snem, za lepší budoucností v západní Evropě. Z domovů je vyháněna válka či teroristické organizace, které nemilosrdně vraždí nepohodlné, ženy i děti. K dosažení vlastních cílů používají veškeré metody. Násilí je každodenní skutečností, děti jsou svědky těch nejodpornějších činů. Školství, zdravotnictví, veškerá infrastruktura je v troskách.

Celé rodiny, často s malými dětmi, se pouští na velmi nebezpečnou cestu. Vidina lepší budoucnosti stála mnohé život. Ani s nástupem zimy neustal příval lidí, kteří opouští Turecko a tzv. balkánskou cestou míří do Německa. Ti, kteří za svým cílem jedou přes Českou republiku, jsou policisty cizinecké policie zadrženi. Nedisponují platnými vízy.

Současná politická situace, dohody politických špiček států Evropské unie, brání „ekonomickým uprchlíkům“ v jejich cestě napříč Evropou. Situace se vyostřuje na makedonsko – řecké hranici, kde dochází ke střetům mezi policií a uprchlíky. Policie se snaží střežit hranice státu, důsledně kontrolovat přicházející migranty a předcházet tak možné infiltraci islámských bojovníků radikálních muslimských organizací mezi válečné uprchlíky. Do médií se stále častěji dostávají informace o falšování předkládaných dokladů, o tom jak jednoduché je získat syrský cestovní doklad i potvrzení o pronásledování džihádisty z Islámského státu.

Po teroristických útocích v Paříži Francie slibuje radikální řešení syrské situace a porážku Islámského státu. Jen čas ukáže, zda terorismus a jeho hrozba dokáže spojit nečekané velmoci, jako jsou Rusko, Spojené státy americké a jejich spojence.

Tato bakalářská práce tak reaguje na aktuální problematiku v otázce uprchlictví a na postoj České republiky jako suverénního státu. Státu, který byl často ostře kritizován za svůj postoj vůči imigrantům. České republice byl a je vytýkán nedostatečný multikulturní postoj, nedůstojné zacházení s uprchlíky, nedostatečná empatie a xenofobismus.

Cílem této práce je pomocí vytvořeného dotazníku zjistit, jaká je míra tolerance vůči nelegálním migrantům ze strany příslušníků cizinecké policie, kteří jsou s uprchlíky v téměř každodenním kontaktu. Jaké mají názory, zda je, v jakémkoliv smyslu, ovlivňuje práce s těmito lidmi a zda je možné těmito skutečnostem předcházet.

Dotazník byl vytvořen pro příslušníky cizinecké policie České republiky, kteří mají z minulosti největší zkušenosti s migrační vlnou. Byli osloveni policisté Krajského ředitelství policie Zlínského kraje, Jihomoravského kraje a Ústeckého kraje.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 DŮVODY A PŘÍČINY MIGRACE

V mnoha zemích blízkého východu zuří válečné konflikty. Vlády, ať už uznávané západními velmocemi či nikoliv, tento stav nezvládají. Běžní občané tak stojí před rozhodnutím, zda opustit svůj domov a vydat se do bezpečí, nebo zůstat a doufat v rychlé řešení.

Prvním krokem je Turecko. Země, která je v současné době osočována z toho, že nepřímo, ale vědomě podporuje teroristy Islámského státu. Hackerská skupina Anonymous uvedla, že se zaměří na servery tureckých letišť, bank, vojenských služeb i vládního zařízení, a to dokud nebude pozastavena spolupráce s ISIS. Turecko prý podporuje Daesh nákupem ropy a hospitalizací jejich bojovníků v tureckých nemocnicích. Nechtějí tak nadále akceptovat, že Erdogan, vůdce Turecka, teroristům pomáhá, uvedli Anonymous ve svém prohlášení. (Els, Anonymous zahájil kybernetický útok na Turecko kvůli jeho údajné spolupráci s ISIS, 2015, www.eurodenik.cz)

Turecko by ale nemuselo být jediné, dokonce i kontroverzní syrský prezident Bašár Assad prý kupuje ropu vytěženou bojovníky ISIS (Els, Anonymous zahájil kybernetický útok na Turecko kvůli jeho údajné spolupráci s ISIS, 2015, www.eurodenik.cz). Tím se však přibližujeme politice a ta není tématem této práce.

Ti, kteří se rozhodli opustit svou vlast, hledají pomoc v Evropě. Z Turecka míří do Řecka, které se stalo jakousi branou, kterou do Evropy míří miliony uprchlíků. Jsou to obyvatelé převážně Sýrie, Afgánistánu, Iráku, Iránu, ale také ze států Afriky jako jsou Libye, Kongo a Eritrea. Jsou však všichni tito lidé skutečně válečnými uprchlíky? Tímto tématem se budeme podrobněji zabývat v kapitole věnované právní úpravě žadatelů o azyl.

1.1 Migrace v historickém kontextu

Pokud se chceme zabývat otázkou migrace, je nutné definovat přinejmenším pojem migrace a přiblížit ho v historickém kontextu.

Migraci je nutno chápat jako stěhování se ať už za prací nebo za novým domovem. Migrovat lze v rámci jedné obce, města, státu nebo kontinentu. Již naši předkové během svého života kočovali, zejména pak za obživou. V rámci migrace je dále nutno rozlišovat imigraci, neboli přistěhovalectví a emigraci, čili útěk nebo vystěhování se.

Sociální vědy pojem migrace používají v několika významech.

- Přejít individua nebo skupiny z jedné společnosti do jiné.
- Taková změna jednoho sociokulturního prostředí v nějaké jiné a zásadně odlišné, že fyzické kontakty jsou kvůli vzdálenosti již nemožné.
- Každá dobrovolná nebo nedobrovolná změna bydliště.
- Stálá nebo přechodná změna místa pobytu, čímž se může myslet i změna místa v rámci jednoho domu. (Jandourek, 2007, s. 159)

Z historického kontextu lze vyvodit závěr, že české země byly až do začátku 19. století imigrační oblastí. Nejvýznamnější vlny kolonistů přišly ve 13. století a poté v průběhu 16. století. (Drbohlav a kol., 2010, s. 18)

Migrační vlny byly již historii vždy důsledkem válečných konfliktů či událostí. Z naší historie lze zmínit husitské války nebo třicetiletou válku. Křížácké války stabilitě z pohledu světové migrace také nepřispěly. Lidé se vždy snažili vyhnout válečným oblastem, zachránit své blízké a zajistit si bezpečné a klidné místo k životu.

V období míru, kdy se společnost stabilizovala a vzkvétala, docházelo k migraci ze zcela odlišných důvodů. Lidé se stěhovali za prací. Opouštěli vesnice a stěhovali se do měst. Tento jev potvrzují charakteristické údaje pro druhou polovinu 19. století v Rakousku – Uhersku.

Emigraci ve sledovaném období lze podle cílové oblasti a charakteru migrantů rozdělit na několik typů. Svým rozsahem asi nejvýznamnější byla „metropolitní“ migrace, která směřovala do hlavního města monarchie Vídně. Tento migrační proud měl dlouhodobý charakter a emigranti v tomto případě pracovali převážně jako drobní řemeslníci, služebnictvo a nižší úředníci. Dalším typem byla „průmyslová“ emigrace směřující do takových oblastí v západní Evropě, jako bylo Vestfálsko, Sasko nebo severní Francie. Jednalo se o regiony, pro které byla charakteristická těžba nerostných surovin a rozvoj těžkého průmyslu. Tento migrační proud vrcholil na přelomu 19. a 20. století. Třetím typem byla „kolonizační“ emigrace, která směřovala především do USA a Kanady. Specifický případ představovala emigrace do jihovýchodního pohraničí monarchie a do Ruska, která měla výrazně zemědělský charakter. (Drbohlav a kol., 2010, s. 18, 19)

Dalšími významnými mezníky pro migraci na našem území bylo období druhé světové války a období normalizace. Česká společnost v těchto obdobích přišla o velkou část své elity a inteligence. Mnoho z našich profesorů, učitelů, lékařů, ale i bankéřů a továrníků

prchalo před diktaturou, nejdříve nacistickou, posléze totalitní. V tomto období byla významnou příčinou emigrace politika.

Po pádu železné opony došlo v Čechách a na Slovensku k transformaci ekonomiky. Byly otevřeny hranice a tehdejší Československo, později samostatná Česká republika přijímala migranty z bývalých států Sovětského svazu, Jugoslávie, ale také Vietnamu a Mongolska. Česká republika se tak opět stala imigrační zemí, zejména pak v 90. letech 20. století jsme se stali pro mnohé migranty zemí cílovou. V roce 1990 představovali cizinci asi 0,3 % tehdejší populace, v roce 2008 to již bylo 3,9%. (Drbohlav a kol., 2010, s. 31)

Velké počty cizinců se zdržují ve velkých městech. Pro migraci do České republiky je typické zejména směřování do hlavního města Prahy, kde žije asi třetina z celkového počtu cizinců na území. Poměrně vysoký počet cizinců vykazuje i Brno. (Rákoczyová, Trbola, 2009, s. 19)

Závěrem lze tedy konstatovat, že migrace má vždy svou příčinu, trvá vždy do té doby, než je tato příčina odstraněna a národ, ze kterého lidé migrují, téměř vždy přichází o ty nejlepší. O ty, kteří si migraci mohou dovolit.

1.2 Cesta do Evropy

Současná migrační situace v Evropě je však výjimečná. Výjimečná je svou příčinou. Příčinou, kterou nelze tak lehce definovat. Je jak politická, tak migraci zapříčiňuje válečný konflikt či klimatické podmínky. Stovky tisíc lidí včetně žen a malých dětí jsou na cestě za lepším životem. Žene je vidina lepšího a bezpečnějšího života v Evropě. Vydali se na cestu, která mnohé z nich stála život.

První destinací, jak již bylo zmíněno výše, je Turecko a turecké uprchlické tábory. Policistům cizinecké policie je znám příběh dívky (20), která celý svůj život prožila v Turecku v uprchlickém táboře. Pro běžného středoevropana je to nepředstavitelné. Záběry z těchto míst, které jsou k vidění ve sdělovacích prostředcích, jednoznačně ukazují, že to nejsou ideální místa pro život a výchovu dětí. V letošním roce se velká část z těchto lidí pokusila svůj život změnit. Vydali se dál, dál do Evropy. Jejich snem je žít v západní Evropě, kde má každý člověk svá práva a je mu umožněno důstojně žít.

Řecko je dalším krokem k vytouženému cíli. Cesta po moři k nejbližším ostrovům jsou pouhé, ale velmi nebezpečné, 4 km. Turečtí pašeráci se velmi dobře živí prodejem nafukovacích člunů, do kterého přidají pouze motor. Policisté, kteří v Řecku vypomáhali, hovořili o

tom, že záchranné vesty, které jsou těmto lidem prodávány, bývají vycpány pouze slámou. Dokonce ani nástup zimy neodradil mnohé před tímto nebezpečím a další z nich se denně vylodují u břehů Řecka, konkrétně ostrova Lesbos. Důvod? Sleva. Pašeráci výrazně zlevnili cestu. I přes vánoční svátky umírali na moři lidé včetně malých dětí.

Z ostrova Lesbos vede poměrně snadná cesta trajektem do Athén, pak následuje Makedonie, Srbsko, Maďarsko, Rakousko a konečně Německo. Cesty však mohou být různé. Maďarsko vystavělo ploty a brání tak své území před nelegálním vstupem cizincům. Stejnou taktiku zvolilo i Bulharsko. Rozhodnutí vystavit ploty, které mají zamezit nelegální migraci, jsou často ostře kritizována. Amnesty International například uvádí, že stavba plotů, které mají bránit migrantům přístupu do Evropy, vede k porušování lidských práv. Dle ředitele programů Amnesty International pro Evropu a střední Asii Johna Dalhuisena je možno regulovat přístup migrantů do Evropské unie, ne však migrantům zcela bránit v jejich vstupu. První strategie je prý rozumná a legitimní, druhá je pak nehumánní a nelegální. (čtk, Amnesty International kritizuje stavění plotů v Evropě, vedou k porušování práv, 2015, www.ceska-justice.cz)

Během své cesty tito lidé zažili mnohé. Prožívají traumata, čímž se označují duševní, fyzické nebo psychologické reakce na rozrušující události (Herman, 1995 cit. podle Dvořáková, Hervertová, Horská, Mourečková, 2008, s. 53). Zde je nutná empatie společnosti a pomoc zejména sociálních pracovníků s adaptací na nové prostředí.

Jak dlouho je však ještě Evropská unie schopna přijímat migranty z částí světa, kde zuří válečné nepokoje, či se staly důsledkem klimatických podmínek nehostinnými? Nastal čas stanovit pevná pravidla, komu zůstanou dveře Evropy otevřené a kdo bude muset hledat útočiště jinde.

1.3 Pomoc České republiky s uprchlickou krizí v Evropě.

Špičky evropské politiky se dohodly na pomoci všech států Evropské unie s ochranou vnější schengenské hranice. Je nesporné, že vnější hranice vyžaduje důslednější ochranu, je finančně náročná, na druhou stranu vytváří mnoho pracovních příležitostí.

Nadnárodní organizace typu FRONTEX již dnes posilují pohled na vnějších hranicích schengenského prostoru policisty z členských států Evropské unie. Policisté z řad cizinecké policie jsou vysíláni na zahraniční mise, při kterých nejen pomáhají svým zahraničním

kolegům, ale také získávají zkušenosti, které pak zúročují v České republice. Samozřejmě je jazyková vybavenost příslušníků a léta praxe.

Jak uvedl premiér České republiky, Bohuslav Sobotka v Televizních novinách dne 29. 11. 2015, Česká republika aktivně pomáhá zvládat současnou migrační krizi přítomností policistů ve Slovinsku, Maďarsku a Řecku. Jsou to státy nejhůře zasažené migrační krizí. Pomoc je zde nutná zejména při evidenci žadatelů, jejich prověřování, ale také umisťování v záchytných táborech. Některé z tranzitních států migranty přes své území převáží a umožňují jim tak rychlejší postup přes své území. Jsou známy i případy, kdy policie vybírá za tento převoz poplatky.

Pokud se v této části bakalářské práce zabýváme pomocí České republiky v otázce migrační krize, je nutné zmínit i práci dobrovolníků. Spontánní akce několika dobrovolníků z České republiky přerostla do masové podpory. Počet těchto dobrovolníků, kteří míří přímo do oblastí, kde je situace nejkritičtější, sahá do řádů tisíců. Jsou známy záběry uprchlíků na budapeštském nádraží, kterým nebylo umožněno pokračovat vlaky dále do Berlína. V těchto okamžicích jsme mohli poprvé zaznamenat české dobrovolníky, kteří lidem poskytovali jídlo, pití a oblečení. Činnost dobrovolníků rychle přerostla maďarské hranice i do Chorvatska a dalších států. Ze začátku se jednalo převážně o studenty, následně se připojili i jiní. Vznikl tým, který je dnes znám pod neoficiálním názvem Czech Team.

1.4 Postoje a předsudky

Co však čeká arabské uprchlíky po příchodu do Evropy? V souvislostech s páchanými teroristickými útoky Islámského státu a radikálními muslimy je část západního světa spoutána předsudky, postoji a stereotypizací. Postoje, předsudky a stereotypy svým způsobem vyjadřují to, co si lidé myslí.

Ve vědeckém pojetí jsou postoje definovány jako hodnotící vztahy zaujímané jednotlivcem vůči okolnímu světu, jiným subjektům i sobě samému, které zahrnují i tendenci chovat se či reagovat určitým relativně stabilním způsobem. Postoje jsou vytvářeny jednotlivcem už od dětství na základě spontánního učení v rodině a jiných sociálních prostředích. Jsou determinovány kulturně, tj. mají specifický obsah v jednotlivých kulturních skupinách. Složitost postojů je dána tím, že obsahují tři složky:

- *Kognitivní složka* – týká se poznatků a názorů, které jednotlivec má o předmětu svého postoje.

- *Emocionální složka* – týká se emocí, které jednotlivec zaujímá k předmětu postoje
- *Behaviorální složka* – týká se sklonů k chování vůči předmětu postoje.

Psychologické a jiné výzkumy dokládají, že změna již vytvořených postojů je složitý proces, obtížně proveditelný. (Průcha, 2011, s. 53)

Zvláštním druhem postojů jsou pak etnické a národní stereotypy, které lze vymezit jako představy jednotlivce jak o své vlastní etnické skupině, tak o jiných etnických a rasových skupinách, národech, národních menšinách. Základní charakteristikou je to, že jsou obvykle zaujaté, zjednodušující, vztažené z jednotlivých zkušeností na celou skupinu a setrvačné. (Průcha, 2011, s. 54)

Jak je uvedeno výše, zbavit se naučených postojů není jednoduchá záležitost. Hlavním prostředkem navození změny postojů se považuje persvaze, neboli přesvědčování (Výrost, Slaměník, 2008, s. 138). Proto také připravit obyvatele Evropy na příchod jiného etnika, jiné víry a náboženství není jednoduchá a časově nenáročná záležitost. Evropané jsou neustále zásobováni zprávami o sebevražedných útocích radikálních muslimských organizací, o popravách bezvěrců, které neslouží k ničemu jinému než vyvolání pocitu strachu. Bezesporu i tyto mediální obrázky vytváří určité postoje a předsudky. Je proto nutno prezentovat kupříkladu islámské náboženství v jeho pravé podobě, bez pokřiveného pohledu radikálních extremistů.

Zdroj persvazivní informace musí být pro cílového zákazníka dostatečně atraktivní, důvěryhodný, vážený a věrohodný. Věrohodnost je obvykle chápána jako objektivnost zdroje, vyjádřená očekáváním příjematele, že daná osoba poskytne informaci bez subjektivních zkreslení. (Výrost, Slaměník, 2008, s. 138, 139) Obecně se předpokládá přímo úměrný vztah mezi věrohodností zdroje a mírou změny postoje příjematele (Hood, Eagly, 1981 cit. podle Výrost, Slaměník, 2008, s. 139).

Co jsou to ale předsudky a jak se liší od postojů? Předsudky jsou z psychologického hlediska zvláštní hodnotící postoje. Jejich specifickou vlastností je to, že jde o postoje předpoklaté. Neopírají se o objektivní znalosti osob či jevů, k nimž se vztahují, nýbrž jsou to subjektivní úsudky, většinou velmi emočně nasycené. Lidé prostě věří tomu, co se dozvěděli od druhých. Běžné jsou právě předsudky vůči příslušníkům etnických či rasových skupin. (Průcha, 2011, s. 59, 60)

Předsudky právě vůči přicházejícím uprchlíkům jsou toliko typické. Neustále jsou slyšet hlasy typu, že k nám míří teroristé, mladí muži, kteří byli do Evropy vysláni pouze za úče-

lem dalších a dalších teroristických útoků. Nelze však paušalizovat a všechny přicházející označit za teroristy. Jenom čas ukáže, zda právě tyto předsudky a obavy byly liché, či nikoliv.

2 MULTIKULTURNÍ SPOLEČNOST

Multikulturní společností můžeme nazvat tu, ve které koexistují různé kultury tohoto světa. Jde o společnou existenci a toleranci různých ras, národů a etnik bez ohledu na víru, náboženství a jazyk. Takové soužití nebývá bezproblémové, často se objevují konflikty a nedorozumění. (Průcha, 2011, s. 11)

V multikulturní společnosti probíhá proces adaptace nové kultury. Adaptací v sociálním kontextu rozumíme přizpůsobení člověka novým podmínkám (Průcha, Mareš, Walterová, 2009, s. 11). Tuto definici lze aplikovat i na adaptaci nově příchozích do odlišné kultury a přizpůsobení se.

Multikulturní myšlení společnosti úzce souvisí s demokracií. Tak jako v demokratické společnosti, tak i v multikulturní společnosti jsou vyznávány stejné hodnoty jako například rovnost všech bez rozdílu rasy, náboženská a politická svoboda.

O fungující multikulturní společnosti můžeme hovořit v případech, kdy společnost vykazuje tyto znaky:

- existence dvou nebo více skupin obyvatel obývajících společný geografický prostor, které se hlásí ke své etnicko-kulturní odlišnosti,
- kulturně politická participace všech etnicko-kulturních skupin v rámci společenského života,
- tolerance a respekt ke kulturním odlišnostem ostatních skupin,
- dodržování zákonů země, ve které členové odlišných etnicko-kulturních skupin žijí,
- transparentní odmítání projevů netolerance, xenofobie a rasismu,
- nekonfliktní a obohacující komunikace mezi odlišnými etnicko-kulturními skupinami,
- existence vzdělávacího systému, který podporuje snášenlivost a kooperaci mezi odlišnými skupinami. (Hladík, 2006, s. 6,7)

To, že se Evropa mění, je naprosto zřejmé. To, zda jsou lidé jednotlivých zemí na tuto skutečnost připraveni, je věc druhá. Nelze si myslet, že cizinci, kteří k nám míří ať už legální cestou, či volí variantu nelegálního vstupu na území, se mohou integrovat do společnosti bez přispění majority.

Nelze bez povšimnutí pominout fakt, že mezi majoritní společností a pobývajícími cizinci existují vazby, které ovlivňují nejenom samotné cizince, ale i majoritní společnost Čechů.

Pak mluvíme o *multikulturalismu*, což je proces výměny různých kulturních hodnot mezi různými sociokulturními skupinami a zároveň je to stav plurality kultur ve vyspělých zemích. (Hladík, 2006, s. 8)

„Západní“ státy Evropské unie mají v otázce multikulturalismu daleko více zkušeností než státy bývalého východního bloku, které byly před přílivem cizinců „chráněny“. Nicméně v posledních desetiletích se i v České republice začínají více skloňovat slova multikultura a multikulturalismus. Je to přirozená reakce na současný světový trend, na příliv cizinců, kteří v České republice žijí.

2.1 Vznik multikulturalismu

Ve státech jako jsou Spojené státy americké, Kanada a Austrálie je multikulturalismus samozřejmostí. Od počátku osídlování těchto území byli původní obyvatelé utlačováni a přistěhovalci z různých částí světa zakládali nová společenství, nové státy. Národnostní, kulturní a náboženské rozdíly jsou dnes z větší části překonány. Rovnost a demokracie jsou pak základními kameny právnímu systému a způsobu života obyvatelů těchto velmocí. Cesta, která k dnešnímu stavu společnosti vedla, však byla velmi dlouhá a nebyla jednoduchá. Nadřazenost přistěhovalců vůči původním obyvatelům a rasová diskriminace zejména černošského obyvatelstva, i po zrušení otroctví, byla ve Spojených státech amerických součástí běžného života ještě v minulém století. V současné době se pomocí multikulturalismu snaží etnické, náboženské, ale i další menšiny bojovat proti skupině označované jako WASP (White AngloSaxon Protestants). WASP je skupina bílých heterosexuálních anglosaských protestantských mužů střední vrstvy, která svoji kulturu nadřazuje a vnucuje ostatním. (Barša, 2003, cit. podle Hladík, 2006, s. 10)

Je tedy zřejmé, že ač se, nejen legislativně, postavení různých kultur, ras, náboženského vyznání či sexuální orientace ve vyspělých zámořských státech zlepšilo, i nadále existuje velký prostor pro působení multikulturalismu a obrušování hran mezi většinovou bílou populací a etnickými menšinami.

Naproti tomu, jako dnes Česká republika reaguje na příliv imigrantů se značným despektem a obavami, tak i státy západní Evropy čelily v minulém století přistěhovalectví. 60 léta 20. století bývají považována za období vzniku multikulturalismu (Hladík, 2006, s. 9). Starý kontinent vždy velice lpěl na tradicích. Nepřipravenost na neevropskou imigraci a neochota otevřít se jiným vlivům mnohým evropským zemím činila v průběhu 60. a 70. let 20.

století potíže, na které musely tyto země reagovat (Barša, 2003, cit. podle Hladík, 2006, s. 9). Evropské koloniální státy, které disponovaly velkými koloniemi svou nadřazenost v minulosti vůči původním obyvatelům, dávaly očividně najevo. I přesto však z koloniálních oblastí do těchto zemí proudili imigranti, kteří jsou dnes samozřejmou součástí běžného života států, jako je Velká Británie, Francie či Španělsko. Západní Evropa je dnes multikulturní. Státy bývalého východního bloku mají tuto situaci ztíženou bývalou železnou oponou. Východní blok nikdy nečelil takovému přílivu přistěhovalců, a ani dnes po 27. letech od pádu komunismu, nedostihl západní státy v otevřenosti a připravenosti na integraci imigrantů z neevropského prostředí.

Česká republika má, stejně jako ostatní státy Visegrádské čtyřky, tuto cestu stále ještě před sebou. Otázkou však zůstává, zda se dokáže stát multikulturní zemí takové úrovně, jaká je po nás ze strany Evropské unie požadována.

2.2 Multikulturní výchova, její význam a její cíle

S multikulturalismem a s migrací lidí úzce souvisí multikulturní výchova. Multikulturní výchova pomáhá chránit před diskriminací. Diskriminaci pak můžeme označit jako znevýhodnění, poškození či neuznávání hodnot menšinové společnosti majoritou. Cílem multikulturní výchovy je především výchova k toleranci a ke snášenlivosti. (Kraus, 2008, s. 159, 162).

Multikulturní výchova je také edukační činnost zaměřená na to, aby učila lidi různých etnik, národů, rasových a náboženských skupin žít spolu, vzájemně se respektovat a spolupracovat. Provádí se na základě různých programů ve školách a v mimoškolních zařízeních, v osvětových akcích, v reklamních kampaních, v politických opatřeních. Jsou s ní spojovány velké naděje, i značné finanční prostředky, ale její skutečný efekt není spolehlivě prokázán. (Průcha, 2011, s. 15)

Multikulturní výchova pak dále usiluje prostřednictvím vzdělávacích programů o vytváření způsobilosti lidí chápat a respektovat jiné kultury než svou vlastní. Usiluje také o eliminaci či oslabení rasových a etnických předsudků. (Průcha, Mareš, Walterová, 2009, s. 129)

V neposlední řadě by pak multikulturní výchova měla mít snahu zlepšit komunikaci napříč společnostmi. Neboť právě z komunikace a její špatné interpretace pramení mnohá nedorozumění a konflikty. Při sledování komunikace z hlediska lingvistiky ji můžeme definovat jako přijímání a vysílání vzkazů (Šišková, 2001, s. 13). A zde může v důsledku rozdílnosti

kultur a nepochopení docházet ke zbytečným svárům. Právě multikulturní výchova by měla společnost informovat o rozdílech a odlišnostech jednotlivých kultur, jejich zvycích a hodnotách, obyčejích tak, aby nedocházelo k malicherným sporům. Přiblížení kulturního prostředí společnosti patří mezi ty nejtěžší, neboť kulturní prostředí je velmi široký pojem.

Kulturní prostředí společnosti v sobě zahrnuje výsledky historické činnosti člověka. Jde o názory lidí, zvyky, obyčeje, morálku, ideologii, kulturu. Pod vlivem různých obyčejů, zvyků a tradic tak probíhá formování lidské osobnosti. (Bakošová, 1994, s. 13).

Nejenom kultura, kulturní prostředí, ale i hodnoty jsou důležitým rysem každé společnosti. Hodnoty jsou jednotlivcům předávány procesem socializace. Přenos hodnot je však uskutečňován i výchovou (Kraus, 2005, s. 47). Právě předávání ušlechtilých hodnot společnosti je v současné době tak žádoucí.

Vliv multikulturalismu je zřejmý zejména ze snahy státu začlenit multikulturní výchovu do osnov na základních a středních školách. Národní program rozvoje vzdělávání v České republice – Bílá kniha počítá s výukou multikulturní výchovy a vytyčuje tyto cíle:

- Multikulturní výchova na základě poskytovaných informací o všech menšinách, zejména o romské, židovské a německé, jejich osudech a kultuře, utváří vztahy porozumění a sounáležitosti s nimi.
- Vychovávat v partnerství, spolupráci a solidaritě znamená usilovat o život bez konfliktů a negativních postojů ve společenství různých národů, jazyků, menšin a kultur, být schopen respektovat i značné odlišnosti mezi lidmi a kulturami dnešního světa. (Průcha, 2011, s. 20)

Přesnější formulování obsahu multikulturní výchovy je pak formulováno v Rámcovém vzdělávacím programu (Průcha, 2011, s. 21).

Dle tohoto, pro školy, závazného dokumentu je do škol implementována multikulturní výchova, ne jako samostatný předmět, nýbrž jako jakási společná proměnná, která se prolíná napříč povinnými předměty základních škol. Školy tak mají jasně definováno, že se učitelé při své výuce mají zabývat multikulturalismem jako takovým, ovšem praktické provedení těchto požadavků je pro mnohé kantory velmi problematické. Multikulturalismus je poměrně novou disciplínou, o které starší generace ve školách neslyšely, současní pedagogové o multikulturní výchově okrajově slyšeli na vysokých školách. Je to však dostatečný předpoklad k tomu, aby byl tento předmět sofistikovaně vyučován?

Učitel k tomu, aby mohl účinně vyučovat multikulturní výchovu, musí splňovat hned několik požadavků. Musí mít adekvátní schopnost senzitivity, citlivosti vnímat své partnery, kteří jsou kulturně, etnicky či rasově odlišní. Navíc si učitelé musí osvojit některé koncepty z etnologie, psychologie, sociologie a být dostatečně didakticky vybaveni. Učitel tedy musí být vybaven jak znalostně, tak v oblasti dovedností. Musí mít interkulturní kompetence. (Průcha, 2011, s. 68,69)

Multikulturní výchovu tak lze zjednodušeně chápat jako výchovu k toleranci a porozumění k odlišnostem cizích kultur či náboženství. Snaha o to, aby si byli žáci schopni sami zhodnotit předkládané informace je bezesporu jedním z cílů multikulturní výchovy. V současné době jsou média plná informací o migrační krizi a uprchlících. I pro dospělého člověka je velmi složité se v této záplavě zpráv správně orientovat a nepodléhat davovým hysteriím. Pro současné žáky a studenty skýtá určitou naději současná snaha o porozumění světu z hlediska multikultury.

Multikulturní výchova bývá někdy označována jako „protipředsudková výchova“. V tomto pojetí si multikulturní výchova klade tři cíle:

- Podporovat u žáků a studentů vytváření pozitivního sebepojetí, sebevědomí a skupinové identity prostřednictvím vzdělávacího prostředí, které dává všem dětem jistotu, že každý může sám sebe přijímat bez toho, že by se cítil nadřazený nad jinými nebo se styděl za to, k jaké skupině patří.
- Posílit vztahy mezi školou, rodinou a komunitou, ve které děti vyrůstají s cílem vybudovat tolerantní a nekonfliktní vztah mezi majoritou a minoritou.
- Podpořit sociální spravedlnost formou podpory takové jednání u žáků a studentů, které vede k toleranci, otevřenosti, bránění se předsudkům a stereotypům, odmítání a vystupování protirasistickému chování. (Hladík, 2006, s. 27)

Je nesporné, že multikulturní výchova je proces dlouhodobý a složitý. Vykořenit dlouho zažitý předsudky a postoje části populace je věc pro více než jednu generaci žáků, studentů a učitelů.

3 POSTUP ČESKÉ REPUBLIKY PŘI ZÁCHYTU NELEGÁLNÍCH MIGRANTŮ

Přistoupením České republiky k Evropskému společenství získali občané České republiky státní příslušnost Unie, které doplňuje státní občanství členského státu (EU, čl 17 – Smlouva o založení Evropského společenství).

Smlouvou o založení Evropského společenství je členským státům zaručen volný pohyb osob, zboží, pracovníků, služeb a kapitálu. Úmluvou k provedení schengenské prováděcí úmluvy ze dne 14. 6. 1985 se signatářské státy zavázaly k odstranění kontrol na vnitřních hranicích smluvních států.

Dle Úmluvy k provedení schengenské prováděcí úmluvy ze dne 14. 6. 1985, článku 1 se:

- Vnitřními hranicemi rozumí společné pozemní hranice smluvních stran, jakož i jejich letiště pro vnitřní lety a jejich námořní přístavy pro pravidelná trajektová spojení výlučně z přístavů a do přístavů na území smluvních stran, bez přerušení plavby v přístavech mimo toto území.
- Vnějšími hranicemi se rozumí hranice smluvních stran na zemi i na moři, jakož i letiště a námořní přístavy, pokud nejsou vnitřními hranicemi.

Česká republika přistoupila k schengenské prováděcí dohodě v roce 2007. V noci z 20. na 21. prosince 2007 byly zrušeny kontroly na vnitřních hraničních přechodech (Šárka Machotková, Vstup ČR do Schengenu, www.euroskop.cz). Následně byla zrušena ochrana vnitřních státních hranic České republiky. Hraniční přechody přestala střežit Policie ČR, staly se vnitřními hranicemi. Příslušníci služby cizinecké policie spolu s příslušníky celní správy byli přesunuti do vnitrozemí.

Na území České republiky existují pouze některé hraniční přechody, které tvoří vnější schengenskou hranici, a to jsou mezinárodní letiště. Největším a nejznámějším je Letiště Václava Havla, kde policisté služby cizinecké policie ročně zadrží stovky cizinců, kteří se prokazují padělanými či pozměněnými cestovními doklady, či na území České republiky chtějí vstoupit bez oprávnění.

Migrační krize, která zasáhla Evropu v roce 2015, byla státy schengenského prostoru řešena rozdílně. Některé ze států, které byly nápoem imigrantů zasaženy nejvíce, nechaly davy cizinců přes svá území procházet v podstatě nekontrolovaně, jiné pak tyto lidi přes své území hromadně převážely.

Česká republika v přístupu k migrační krizi striktně dodržuje mezinárodní předpisy a národní právní normy. Cizinci jsou po překročení státních hranic České republiky zastaveni a kontrolováni. V případě, že nedisponují platnými oprávněními k pobytu na území, vystavují se riziku omezení osobní svobody a umístění do Zařízení pro zajištění cizinců.

V roce 2015 Česká republika provozovala pouze Zařízení pro Zajištění cizinců v Bělé – Jezové. Migrační vlna si vyžádala znovuotevření záchytného zařízení v Zastávce u Brna, které bylo na konci roku 2015 transformováno opět jako přijímací středisko pro žadatele o mezinárodní ochranu. Další záchytná zařízení jsou v současné době provozována ve Vyšních Lhotách a Drahonicích.

3.1 Právní postavení cizinců na území České republiky

Pobyt cizinců na území České republiky upravuje zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky. Jde o poměrně obsáhlou právní normu, která byla mnohokrát novelizována v souvislosti s aktuálním vývojem cizinecké problematiky. Poslední novela zákona o pobytu cizinců nabyla účinnosti dne 18. 12.2015.

Zákon o pobytu cizinců vymezuje práva, oprávnění i povinnosti cizinců pobývajících na území České republiky. Základní povinností každého příjezdějícího cizince je vstoupit na území České republiky v místě k tomu určeném, tzn. přes hraniční přechod, disponovat platným cestovním dokladem a v případě potřeby i platným vízem, či povolením k pobytu na území České republiky.

Zákon o pobytu cizinců rozlišuje dva druhy pobytu:

- trvalý pobyt
- přechodný pobyt

Trvalý pobyt je na pomyslném žebříčku jednotlivých typů pobytu na území na nejvyšší úrovni. Dosáhnout vydání povolení k trvalému pobytu lze jen za splnění zákonem daných podmínek. Jednou z těchto podmínek je podmínka pětiletého nepřetržitého pobytu cizince na území. Trvalý pobyt lze však vydat i bez splnění této podmínky z důvodu humanitárních, důvodů jiných hodných zvláštního zřetele, či je to v zájmu České republiky, nebo se jedná o nezletilé nezaopatřené dítě. Zejména poslední možnost stojí s ohledem na migrační krizi za zmínku. Jedná se o nezletilé děti uprchlíků, které se dostanou na území České republiky bez rodičů či jiných zákonných zástupců. V těchto případech orgány sociální péče

o děti po rozhodnutí soudu umístí tyto nezletilce do dětských domovů. Následně je jim po podání žádosti ministerstvem vnitra vydáno povolení k trvalému pobytu na území.

Druhy přechodného pobytu na území jsou vymezeny v ustanovení § 17 zákona o pobytu cizinců. Jedná se o:

- pobyt bez víza,
- pobyt na základě krátkodobého víza,
- pobyt na základě dlouhodobého víza, povolení k dlouhodobému pobytu či povolení k přechodnému pobytu na území,
- pobyt na základě výjezdního příkazu.

Zákonodárce při tvorbě zákona o pobytu cizinců pamatoval i na sociální otázku. Orgány výkonu státní správy na úseku sociální politiky jsou povinny informovat Ministerstvo vnitra, které je oprávněno k vydávání povolení k pobytu na území či jeho následnému zrušení, o skutečnosti, kdy se cizinec s vydaným povolením k pobytu stane neodůvodnitelnou zátěží českého sociálního systému. Tato informace je pak zásadní pro zahájení správního řízení ve věci zrušení povolení k pobytu na území.

Lze tedy konstatovat, že stát nabízí cizincům možnost pobytu na území, za předpokladu, že zde chtějí pracovat nebo podnikat. Ze strany zákonodárce je pak jasně dáno najevo, že dosažení určitého druhu pobytu na území nezakládá právo čerpat sociální benefity.

Nyní se budeme pouze v základních bodech zabývat druhy pobytu na území, a to z důvodu objasnění problematiky pobytové agendy v České republice. Následně tak budeme moci lépe interpretovat a posoudit postupy cizinecké policie při práci s uprchlíky.

3.1.1 Pobyt na území bez víza

Pobyt na území České republiky bez víza je možný jenom na základě platné mezinárodní smlouvy o bezvízovém styku nebo na základě nařízení vlády České republiky.

Mezinárodní smlouva o bezvízovém styku v některých případech vymezuje okruhy osob, které mohou na našem území pobývat bez víza na základě toho, jakým druhem cestovního dokladu disponují. Nejčastěji se jedná o diplomatické pasy či služební pasy.

Pokud cizinec přicestuje do naší republiky na základě mezinárodní dohody o bezvízovém styku, platí pro něj některá omezení. Nejvýraznějším je zákaz výdělečné činnosti.

3.1.2 Pobyt na území na základě krátkodobého víza

O udělení krátkodobých víz rozhodují zastupitelské úřady České republiky v zahraničí.

V rámci své svěřené konzulární pravomoci rozhodují o délce platnosti krátkodobého či jednotného schengenského víza, počtu vstupů na území Evropské unie a samotné době pobytu na území. Schengenské vízum opravňuje cizince ke vstupu do Evropské unie a k pobytu ve státě, jehož zastupitelský úřad vízum udělil. Nicméně krátkodobé cestování napříč státy Evropské unie je povoleno.

3.1.3 Pobyt na území na základě dlouhodobého víza, povolení k dlouhodobému pobytu či povolení k přechodnému pobytu

Cizinci, kteří si vybrali Českou republiku jako svou cílovou zemi, k nám přijíždějí z převážné většiny za účelem výdělku. Jednotlivá povolení k pobytu se vydávají za konkrétním účelem. V roce 2007 bylo nejvíce zastoupeným účelem pobytu vykonávání ekonomických aktivit (Drbohlav, 2010, s. 41). Tento trend se v posledních letech nemění. Cizinci, kteří u nás vykonávají výdělečnou činnost jako společníci obchodních společností či osoby samostatně výdělečně činné, jsou nejpočetněji zastoupeni. Následují je cizinci s povoleným pobytém za účelem sloučení rodiny, povolení k zaměstnání a studia.

V případě, že cizinec hodlá na území České republiky dlouhodobě pobývat je oprávněn na příslušném zastupitelském úřadu České republiky v zahraničí podat žádost o vydání víza k pobytu nad 90 dnů. Po splnění všech zákonem daných podmínek je cizinci toto vízum ministerstvem vnitra povoleno. Před ukončením doby platnosti dlouhodobého víza je cizinec oprávněn na území České republiky podat žádost o povolení k dlouhodobému pobytu.

Jak již bylo uvedeno výše, Smlouva o založení Evropského společenství zaručuje občanům Evropské unie volný pohyb osob. Ti, kteří hodlají pobývat v jiném než domovském státě déle než tři měsíce, mají oprávnění podat na území jiného členského státu žádost o povolení k přechodnému pobytu. O udělení tohoto druhu pobytu rozhoduje ministerstvo vnitra. Toto oprávnění se netýká jen samotných občanů Evropské unie, ale taky jejich rodinných příslušníků, kteří jsou občany tzv. třetích zemí. Tito pak svůj příbuzenský vztah dokládají oddacími či rodnými listy, nebo musí prokázat dlouhodobý rodinný vztah.

3.1.4 Pobyt na základě výjezdního příkazu

Výjezdní příkaz se zpravidla vydává cizinci, jemuž byl na území ukončen pobyt. Výjezdní příkaz pak slouží pouze k vycestování cizince z území republiky a bývá vydáván s maximální platností 60 –ti dnů.

3.2 Právní postavení uprchlíků v České republice

Nedobrovolná migrace obyvatel ve 20. století si vynutila vznik mezinárodních institucí a smluv, které dohlížejí na práva uprchlíků a upravují postupy jednotlivých zemí vůči těmto lidem. V roce 1951 byl založen Úřad Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (UNHCR), který se zabývá otázkou uprchlictví na celém světě. V Témže roce se ze Všeobecné deklarace lidských práv vyvinula Úmluva o právním postavení uprchlíků. Tento dokument určuje minimální standardy mezinárodní ochrany uprchlíků v zemích, které k této smlouvě přistoupily. (Hladík, 2006, s. 57)

Těmito dokumenty byly stanoveny pravidla, jakým způsobem s uprchlíky zacházet, je zde zakotvena svoboda náboženství, zákaz diskriminace a přístup ke vzdělání.

Policisté, kteří s uprchlíky pracují, musí tyto zásady ctít a dodržovat je. A nejenom tyto zásady, ale i další právně závazné normy, o kterých jsme mluvili v kapitolách, věnující se pobytu cizinců na území České republiky.

Uprchlíci, kteří se vydali na cestu přes Turecko a Řecko dále do Evropy nepožádali žádný z členských států o jakýkoliv druh oprávnění k pobytu, se kterými jsme se seznámili výše. Nepožádali ani o udělení mezinárodní ochrany v první bezpečné zemi, kterou by mělo být Turecko, eventuálně Řecko. I přes to státy Evropské unie včetně České republiky přijímá žádosti těchto uprchlíků o udělení mezinárodní ochrany a v případě splnění zákonných podmínek pro udělení azylu, mezinárodní ochranu uděluje.

Činnost policistů v blízkosti státních hranic České republiky je velmi náročná. V nevelkém počtu musejí být schopni všechny příchozí cizince ztotožnit, vyslechnout, v případě zájmu uprchlíka přijmout žádost o udělení mezinárodní ochrany, v případě nezájmu rozhodnout o navrácení cizinců v rámci tzv. „dublinkého řízení“ či „readmisní dohody“. V těchto případech většinou dochází k zajištění těchto cizinců na základě ustanovení §§ 124 nebo 129 zákona o pobytu cizinců a cizinci jsou převezeni do zařízení pro zajištění cizinců (ZZC).

3.2.1 Dublinské řízení

Dublinské řízení je proces navrácení cizinců do státu, ve kterém cizinec již podal žádost o udělení mezinárodní ochrany. Právním podkladem pro tento postup je Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 604/2013 ze dne 26. června 2013, kterým se stanoví kritéria a postupy pro určení členského státu příslušného k posuzování žádosti o mezinárodní ochranu podané státním příslušníkem třetí země nebo osobou bez státní příslušnosti v některém z členských států (Odbor azylové a migrační politiky, Dublinský systém, 2016, www.mvcr.cz).

Policisté cizinecké policie musí nejprve osobu ztotožnit a následně dle systému EURODAC zjistit, zda již dotyčný cizinec nepožádal v jiném členském státě o udělení mezinárodní ochrany. Systém EURODAC využívá kontroly osob na základě otisků prstů, které jsou povinně cizincům snímány od roku 2003.

3.2.2 Readmisní dohody

Princip readmise je v předávání cizinců, kteří nelegálně vstoupili na území České republiky. Realizace readmise je možná jen na základě platné mezinárodní smlouvy, kterou Česká republika uzavřela. V rámci této smlouvy jsou vždy stanoveny konkrétní postupy, na základě kterých je možno navrátit nelegálně pobývajícího cizince státu, z jehož území do Česka přicestoval. Samozřejmostí je prokázání totožnosti a získání důkazů o překročení státní hranice.

Z hlediska působnosti obou institutů má dublinské řízení přednost před realizací na základě sjednané readmisní dohody.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 ÚVOD DO PRAKTICKÉ ČÁSTI

Praktická část bakalářské práce byla zaměřena na zjišťování postojů a míry tolerance příslušníků cizinecké policie vůči nelegálním migrantům, kteří do Evropy míří z blízkého východu s cílem požádat sociálně silné státy o udělení mezinárodní ochrany.

Policisté zařazení u služby cizinecké policie byli vybráni záměrně, a to z důvodu přímého kontaktu s migranty a z důvodu znalosti příčin jejich cesty. Cesty, kterou tito cizinci popisují v protokolech účastníků řízení sepisovaných v rámci vedeného správního řízení ve věci správního vyhoštění z členských států Evropské unie či povinnosti opustit území České republiky.

Otázka migrační vlny, která v roce 2015 zasáhla Evropu, je velmi diskutovaným problémem současnosti. Jde o zcela odlišný způsob překračování státních hranic, než jsme byli v minulosti zvyklí. Existuje mnoho odlišných interpretací, názorů i postojů vůči lidem, kteří se snaží přes tzv. balkánskou cestu dosáhnout svého cíle a usídlit se v Evropě.

Česká republika spolu se svými partnery z Visegrádské čtyřky svými politickými postoji v rámci Evropského společenství zaujímá specifickou roli. Brání se přerozdělování uprchlíků dle určených kvót a snaží se striktně dodržovat národní i mezinárodní právní normy v otázce nelegálních vstupů cizinců na své území, tlačí na důsledné střežení vnější schengenské hranice. Za tyto kroky je ze strany Evropské unie často kritizována.

S otázkou migrace a následné integrace migrantů do společnosti pak úzce souvisí cíle multikulturní výchovy, která nutí společnost si uvědomit, že rozmanitost a různost je založena na rovnosti. Dále se snaží přimět občany, aby akceptovali nové kultury, vyznání i nové spoluobčany, které pak musí respektovat jako rovnocenné. V neposlední řadě je nutné řešit interkulturní konflikty pokojnou cestou. (Hladík, 2006, s. 26)

Mnohé neziskové organizace svými dokumenty přímo z míst, kde pomáhají uprchlíkům, přináší svědectví o cestě, kterou tito lidé podstupují. Nejznámější organizací je Czech Team, který vyjíždí do zahraničí s humanitární pomocí.

V následující kapitole přiblížíme přípravu a průběh výzkumu, stanovení výzkumných cílů, výzkumných otázek, metodu sběru dat a výzkumný soubor. Následně přejdeme k samotnému vyhodnocení provedeného výzkumu a interpretaci získaných dat.

5 DESIGN VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

V následující kapitole vymežíme výzkumný problém a cíle výzkumu spolu s výzkumnými otázkami, popíšeme zvolený výběrový soubor a metodu, kterou probíhal sběr dat pro praktickou část této bakalářské práce.

5.1 Výzkumný problém

Definovat výzkumný problém v celé jeho obsáhlosti bylo z počátku velmi složité. Správné pojmenování problematiky migrace spolu se souvisejícími tématy probíhalo v několika etapách. Z počáteční verze zabývající se tolerancí vůči nelegální migraci v obecné rovině se postupně vyprofilovala problematika vnímání nelegální migrace příslušníky Policie České republiky. Příslušníky, pro které je ochrana osob, majetku a zájmů České republiky na prvním místě.

Jako výzkumným problémem byla v souvislosti s výše popsáním postupem stanovena otázka: Jaká je míra tolerance policistů cizinecké policie vůči nelegální migraci?

5.2 Cíle výzkumu

Hlavním, či primárním cílem bylo zjistit míru tolerance příslušníků cizinecké policie vůči nelegálním migrantům, a to z různých úhlů pohledu.

Díličními cíli pak byly stanoveny:

1. Zjistit, zda dosažené vzdělání ovlivňuje míru tolerance vůči přicházejícím uprchlíkům.
2. Zjistit, zda ženy jako policistky mají rozdílný postoj vůči uprchlíkům než muži příslušníci.
3. Zjistit, zda je častá práce s uprchlíky příčinou menší míry tolerance vůči uprchlíkům.
4. Zjistit, zda délka služebního poměru jakkoliv ovlivňuje toleranci vůči uprchlíkům.
5. Zjistit, zda existují rozdíly mezi postoji policistů vůči rozdílným populačním skladbám migrujících osob.

Bude přinejmenším zajímavé pracovat s tvrzeními, že délka služebního poměru negativně ovlivňuje míru tolerance k uprchlíkům, stejně tak jako intenzita kontaktu s migranty. Naopak vyšší dosažené vzdělání by mohlo přispět k větší toleranci vůči uprchlíkům. Zajímavé bude i posouzení toho, zda ženy policistky jsou vůči uprchlíkům tolerantnější než muži

policisté. Důvod pro toto tvrzení by mohl být spatřován zejména v roli matky, kterou žena přirozeně disponuje.

5.3 Stanovení výzkumných otázek

Z vytyčených cílů byly stanoveny tyto výzkumné otázky:

VO1: Je dosažené vzdělání kritériem pro míru tolerance vůči uprchlíkům?

VO2: Jsou ženy policistky vůči uprchlíkům tolerantnější než muži policisté?

VO3: Je častá práce s uprchlíky příčinou menší míry tolerance vůči nelegálním migrantům?

VO4: Ovlivňuje délka služebního poměru míru tolerance vůči uprchlíkům?

VO5: Ovlivňuje míru tolerance vůči uprchlíkům skladba migrujících?

5.4 Výzkumný soubor

Policie České republiky jako bezpečnostní sbor není homogenní organizací, a právě z tohoto důvodu byla vyprofilována specializace, která má k cizincům nejbližší. A tou je služba cizinecké policie, která se stala základním výzkumným souborem.

Výběrový výzkumný soubor pak utvořili příslušníci cizinecké policie Krajského ředitelství policie Zlínského kraje, Jihomoravského kraje a Ústeckého kraje.

Důvod pro vybrání tohoto výběrového výzkumného souboru byl čistě praktický. Policisté z vyjmenovaných krajských ředitelství policie mají největší zkušenosti s nálezem nelegální migrace. Policisté Odboru cizinecké policie Jihomoravského kraje jsou tou pomyslnou první linií, která se potýká s nelegálním přistěhovaectvím na jihu Moravy. Policisté Odboru cizinecké policie Krajského ředitelství policie Zlínského kraje se z velké části podílejí na zpracování nápadu nelegálních migrantů z česko-rakouské hranice. Naproti tomu policisté Odboru cizinecké policie Ústeckého kraje jsou zatíženi ochranou česko-německé hranice a přebíráním cizinců, kteří jsou do Česka vraceni v rámci dublinského řízení.

Vzhledem k těmto skutečnostem by měl být výběrový výzkumný soubor dostatečně reprezentativní a měl by poskytnout relevantní data. Účast na dotazníku byla anonymní a dobrovolná.

Výzkumného šetření se zúčastnilo 123 respondentů, kteří byli osloveni prostřednictvím svých nadřízených. 3 z vrácených dotazníků byly vyhodnoceny jako neplatné, neboť nebylo zodpovězeno na všechny otázky, či byly tyto otázky respondentem pozměněny.

Návratnost dotazníku byla téměř 98%, přičemž se návratností rozumí poměr počtu odeslaných dotazníků k počtu vyplněných a vrácených dotazníků (Gavora, 2000, s. 107).

Výběrový výzkumný soubor tak tvoří celkem 120 policistů, z toho 40 žen a 80 mužů.

5.5 Metoda sběru dat

Při výběru metody sběru dat stanoveného výzkumu byla volba s ohledem na velký rozptyl respondentů jasná od prvopočátku této bakalářské práce. Kvantitativní zkoumání formou dotazníkového šetření bylo možností jak oslovit příslušníky cizinecké policie napříč celou Českou republikou.

I přes některé nevýhody dotazníku, jako může být nesprávné pochopení otázky, byla tato metoda sběru dat vyhodnocena jako nejvhodnější.

Ujednání otázek, které měly být součástí předkládaného dotazníku, bylo prvním a zásadním krokem zvolené výzkumné metody. Správná a jasná formulace pokládaných otázek se stala velmi důležitým bodem při sestavování dotazníku. Byli jsme si vědomi toho, že nejasná formulace otázek by měla za následek nízkou hodnotu vyplněných dotazníků.

Dotazník obsahoval 17 položek, včetně otázek škálových a dichotomických. Časová dotace pro vyplnění dotazníků byla odhadnuta na 10 minut. Otázky, které byly v dotazníku uvedeny, byly zaměřeny především na osobní pohled a postoje příslušníků cizinecké policie v souvislosti s výkonem jejich služby.

Dílejší otázkou dotazníku je i alternativní otázka dichotomická určující pohlaví respondenta, a to s ohledem na stanovenou výzkumnou otázku č. 2, která má v obecné rovině zjistit, zda jsou ženy policistky tolerantnější vůči uprchlíkům než muži policisté. Míra tolerance, ovlivnění délkou služebního poměru, či ovlivnění vnímání uprchlíků v souvislosti s jejich každodenním kontaktem je stěžejním bodem celého prováděného výzkumu.

Podrobněji se budeme jednotlivým otázkám věnovat v rámci 6. kapitoly, kde budeme analyzovat a interpretovat získaná data.

5.6 Způsob zpracování dat

Získaná dotazníková data budeme slovně popisovat. K popisu získaných dat využijeme popisnou, neboli deskriptivní statistiku.

Popisná (deskriptivní) statistika slouží popsání shromážděných dat tak, aby poskytovala co možná nejpřesnější, přehlednou a názornou informaci o měřených jevech (Chráska, 2007, s. 19).

Pro naše účely budou data zanesena do tabulek v programu Microsoft Excel a pro zřetelnější vyjádření budou znázorněna sloupcovým grafem.

6 ANALÝZA VÝZKUMU A INTERPRETACE VÝSLEDNÝCH DAT VÝZKUMU

Oblast výzkumu byla zaměřena i na postojovou složku osobnosti. Pomocí dotazníkového šetření, které obsahovalo 17 otázek, byly zjišťovány postoje vůči nelegálním migrantům mířícím do Evropy. Jednotlivé otázky budou interpretovány samostatně, tematicky příbuzné dotazníkové položky budou seskupeny do celků a prezentovány společně. Pro přehlednost budou jednotlivé i dílčí výsledky prezentovány pomocí grafického znázornění.

6.1 Vyhodnocení provedeného dotazníkového šetření

Jak již bylo řečeno a znázorněno výše dotazníkového šetření se zúčastnilo 120 respondentů, to toho 80 mužů a 40 žen, 3 dotazníky nebyly vyhodnoceny jako validní z důvodu nesprávného vyplnění.

Po předběžném vyhodnocení vrácených dotazníků bylo rozhodnuto o seskupení položek vztahující se ke stejnému tématu. Jedná se o položky č. 6, 7, 8, 16, položky č. 9, 10, 11, 12 a položky č. 13, 14, 15, 17. Tyto budou vyhodnoceny v celcích a porovnány v závislosti na dosaženém vzdělání (položka č. 3), s ohledem na pohlaví respondentů (položka č. 1), v závislosti na intenzitě kontaktu s uprchlíky (položka č. 4) a na délce služebního poměru (položka č. 2).

První soubor otázek (6, 7, 8, 16) se vztahuje k subjektivnímu posouzení obecných politických a sociologických otázek souvisejících s nelegálním přistěhovalectvím.

Druhý soubor otázek (9, 10, 11, 12) vyjadřuje míru tolerance vůči migrujícím a jejich postoje.

Poslední soubor otázek (13, 14, 15, 17) má společného jmenovatele v podobě politického pohledu na současnou politiku Evropské unie a ochrany jejích hranic.

6.1.1 Vyhodnocení ve vztahu s dosaženým vzděláním

Názor, že stupeň dosaženého vzdělání pozitivně ovlivňuje pohled člověka na svět a dává mu více empatie, větší míru pochopení i tolerance vůči ostatním lidem, je poměrně rozšířený a mohl by být považován za jakési klišé. Nicméně fakt, že vzdělání obecně rozšiřuje lidské obzory, dává člověku možnost zkoumat problémy z různých stran a má mít vliv na celkovou hodnotu lidského života je nepopíratelný. Právě z tohoto pohledu budeme analyzovat získaná data nejdříve.

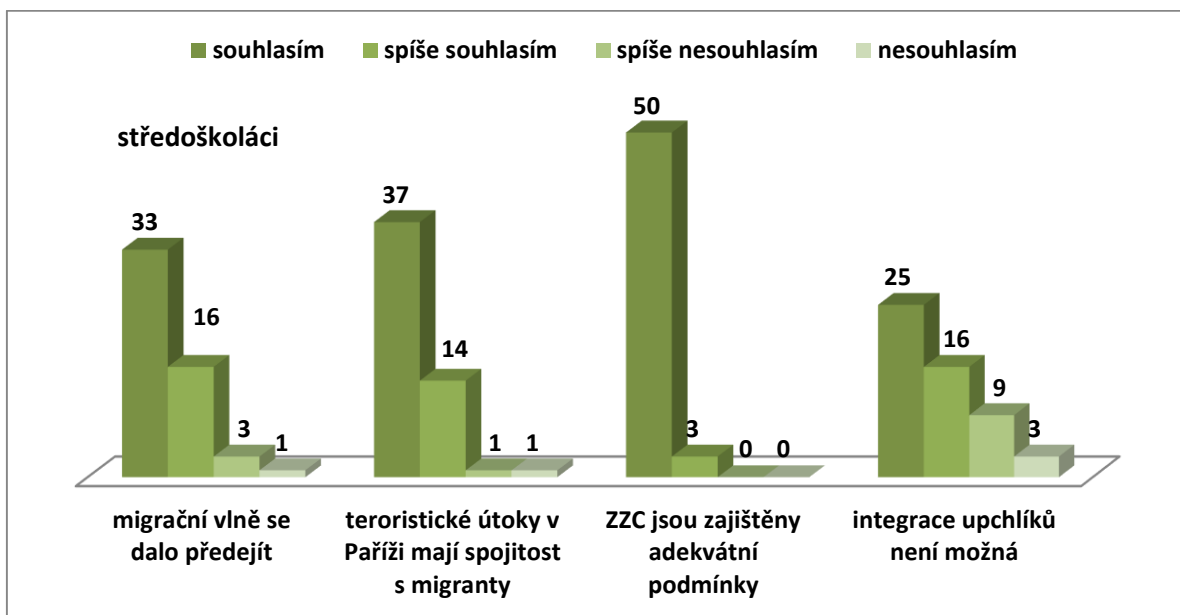
Z celkového počtu 120 dotázaných příslušníků má 67 vysokoškolské vzdělání, 53 středoškolské. Tyto počty znázorňuje následující graf.

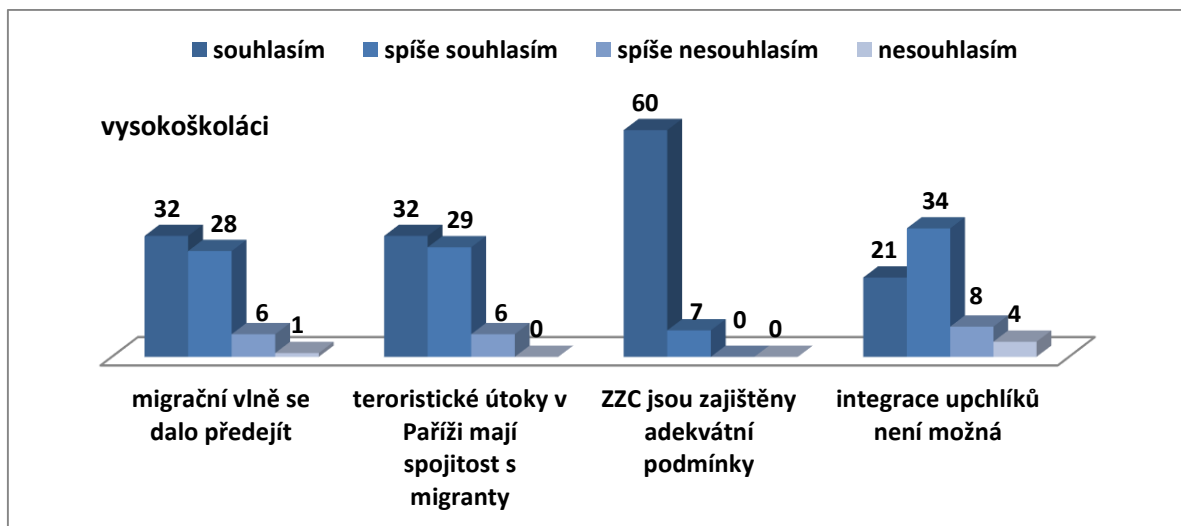
Graf 1 Rozdělení respondentů dle dosaženého vzdělání

Následně jsme se zaměřili na porovnání odpovědí středoškoláků a vysokoškoláků v návaznosti na jednotlivé skupiny dotazníkových otázek.

6.1.1.1 Skupiny otázek vyjadřující politické a sociální hledisko

Graf 2 Středoškoláci a soubor otázek vztahující se k politickému a sociologickému hledisku

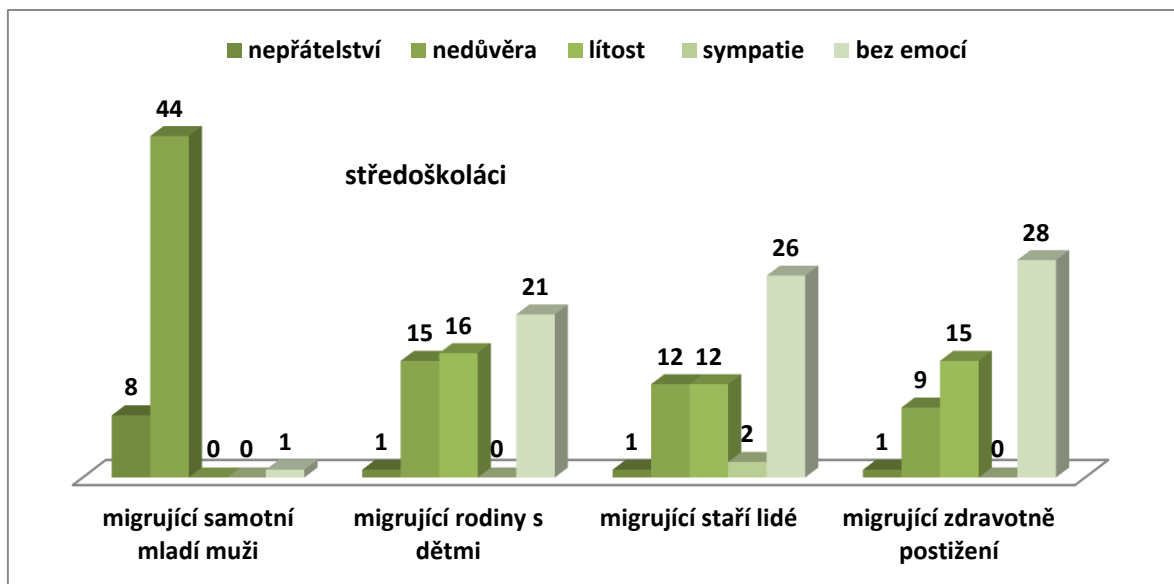

Graf 3 Vysokoškoláci a soubor otázek vztahující se k politickému a sociologickému hledisku

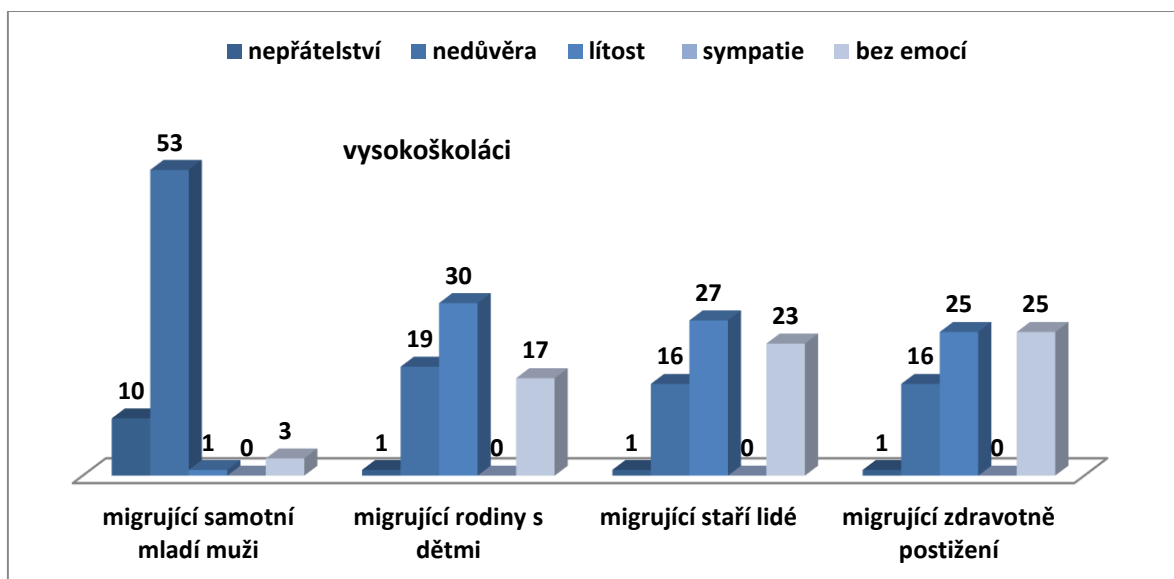
Výše uvedené grafy poměrně jasně ukazují vyhraněnější názory středoškolsky vzdělaných respondentů od vysokoškoláků. Využívání odpovědi „souhlasím“ je četnější, vysokoškolsky vzdělaní policisté sice taky často volili tuto variantu odpovědi, ale oproti středoškolákům se častěji přikláněli k názoru „spíše souhlasím“, která naznačuje méně vyhraněný názor.

62% středoškolsky vzdělaných respondentů odpovědělo, že migrační vlně se dalo předejít, oproti 48% stejných odpovědí vysokoškolsky vzdělaných policistů. 70% středoškolsky vzdělaných policistů souhlasí s tvrzením, že teroristické útoky v Paříži mají spojitost s migrací. Vysokoškoláci tuto odpověď volili v 48%. Za pozornost stojí odpovědi na otázku, zda jsou uprchlíkům v zařízeních pro zajištění cizinců (ZZC) poskytovány adekvátní podmínky, kdy naprostá většina respondentů (94% středoškoláků a 90% vysokoškoláků) odpověděla souhlasně. S tvrzením, že integrace uprchlíků není možná, bezvýhradně souhlasí 47% středoškoláků a 31% vysokoškoláků. Mírnější způsob souhlasné odpovědi zvolením volby „spíše souhlasím“ zvolilo 30% středoškoláků a 51% vysokoškoláků. Zde může hrát významnou roli vzdělání v oblasti multikultury, která konkrétně integraci do společnosti posluchačům objasňuje. Nicméně prostor pro další výchovu multikultury k toleranci a porozumění je obrovský, neboť pouze 6% středoškoláků a 6% vysokoškoláků vyjádřilo názor, že s tímto tvrzením nesouhlasí.

6.1.1.2 Otázky vyjadřující subjektivní vnímání konkrétních skupin migrujících cizinců

Graf 4 Středoškoláci a soubor otázek vyjadřující vnímání konkrétních skupin migrantů

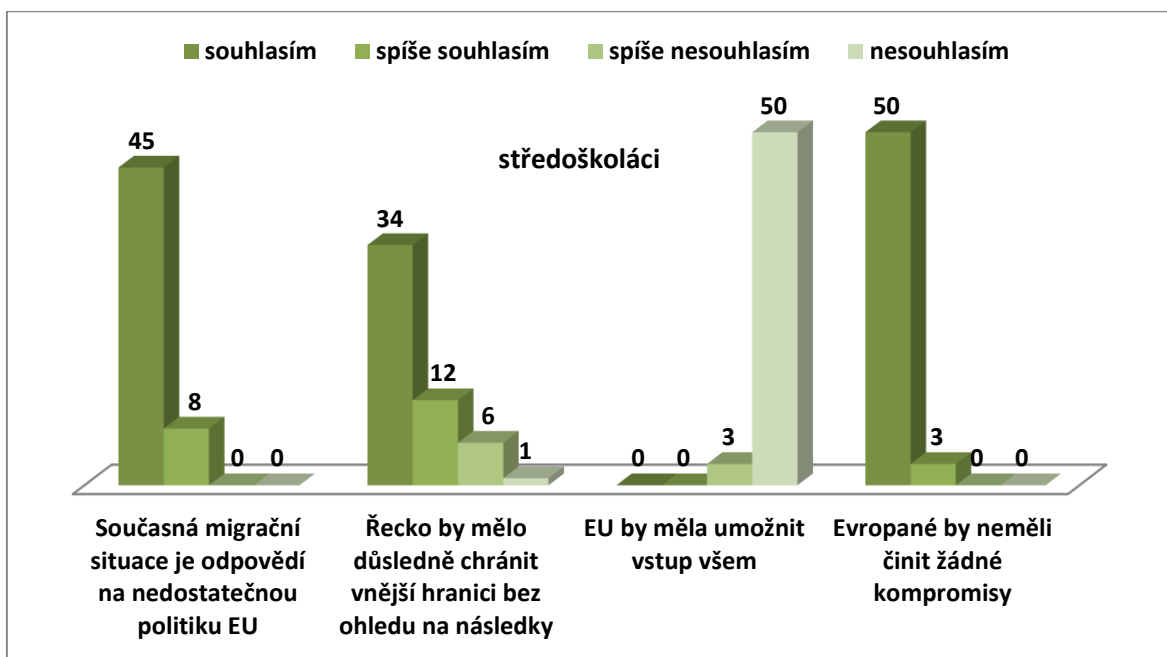

Graf 5 Vysokoškoláci a soubor otázek vyjadřující vnímání konkrétních skupin migrantů

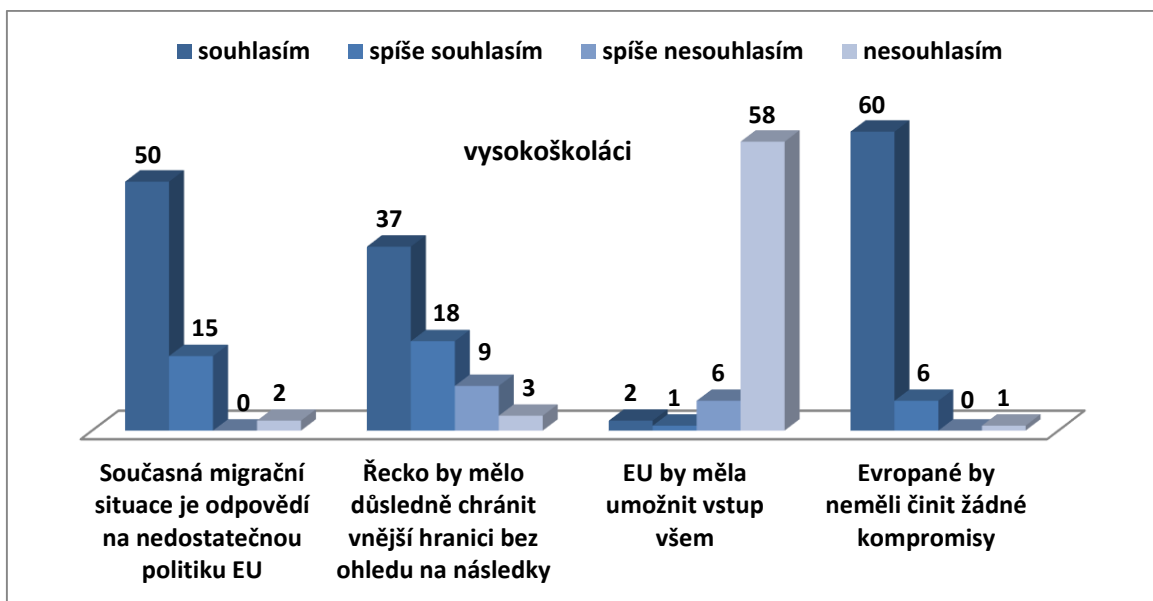
Tyto grafy ukazují odpovědi u obou skupin respondentů. Nedůvěru vzbuzují samotní migrující mladí muži u 83% středoškoláků a 79% vysokoškoláků. Rozdíl mezi oběma skupinami policistů lze spatřovat v míře lítosti, která byla prostřednictvím odpovědí na dotazníkové položky respondenty vyjádřena. Vysokoškolsky vzdělaní policisté volili ve větší míře „lítost“ před volbou „bez emocí“. Volba „lítost“ by tak mohla vyjadřovat více humanizmu oproti konstatování „bez emocí“, které naznačuje méně empatie. Lítost byla odpovědí

zejména u migrujících rodin s dětmi (30% středoškoláků a 45% vysokoškoláků). Naproti tomu migrující staří lidé vzbuzují lítost jen u 23% středoškoláků, 49% středoškoláků zůstává bez emocí. Naopak vysokoškolsky vzdělaní policisté projeví lítost u starých migrujících osob ve 40% případech a možnost bez emocí volili v 34%. Zarážející je fakt, že možnost volby odpovědi „sympatie“ využili v rámci šetření pouze dva respondenti středoškolského vzdělání u kategorie migrující staří lidé.

6.1.1.3 Otázky týkající se současné politiky Evropské unie a ochrany vnějších hranic

Graf 6 Středoškoláci a současná politika EU

Graf 7 Vysokoškoláci a současná politika EU

Je nepochybné, že u této skupiny otázek nemá vzdělání respondentů zásadní vliv na volené odpovědi. Porovnáním obou grafů je zřejmé, že oba tábory mají podobné názory a škála volených odpovědí je velmi podobná. Respondenti přičítají současnou migraci nedostatečné politice Evropské unie (85% středoškoláků a 75% vysokoškoláků). Postoj vůči poměrně kontroverzní otázce týkající se ochrany vnějších hranice Evropské unie je taktéž poměrně jednoznačný. I přes to, že otázka naznačuje možnost fatálních následků při překračování vnější hranice, respondenti vyjadřují s touto možností souhlas bez ohledu na vzdělání (64% středoškoláků a 55% vysokoškoláků). Respondenti nesouhlasí s tvrzením, že by Evropa měla přijímat všechny uprchlíky a až následně řešit důvody jejich vstupu u 94% středoškoláků a 87% vysokoškoláků. Téměř jednomyslně pak zastávají názor, že Evropa se má snažit udržet vlastní tradice a hodnoty (94% středoškoláků a 90% vysokoškoláků).

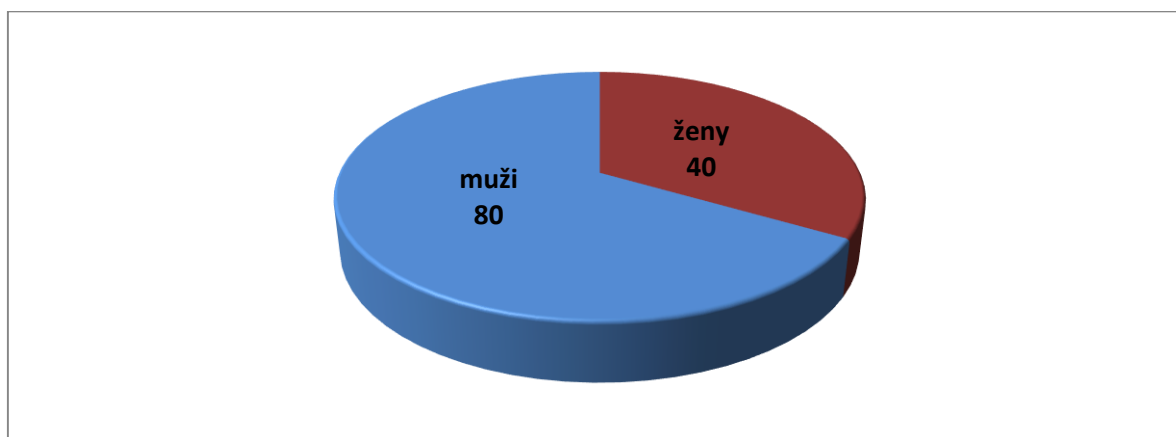
6.1.1.4 Závěr

Závěrem této části lze zkonstatovat, že vzdělání ovlivnilo odpovědi dotazovaných zejména v oblasti vlastního vnímání jednotlivých skupin migrantů. Vysokoškoláci přeci jenom projevili méně radikální postoje vůči cizincům, než středoškoláci.

Naproti tomu položky dotazníku zaměřené na politickou situaci Evropské unie a její důsledky překvapivě sjednotily obě skupiny respondentů, které poměrně jednotně projevovaly své názory.

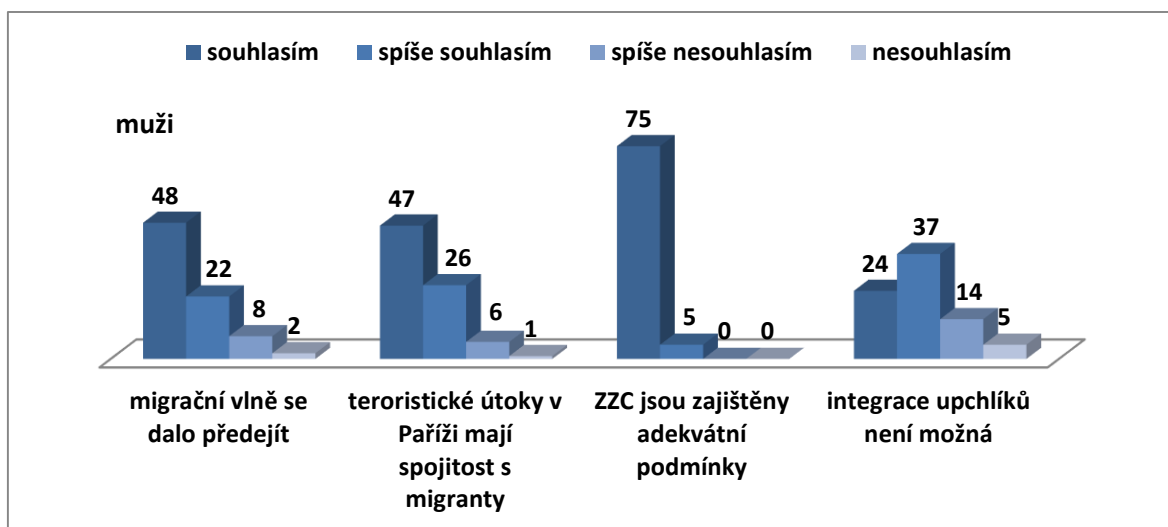
6.1.2 Vyhodnocení z pohledu pohlaví

Ženy versus muži, jejich pohled na svět, to bude předmětem další části této práce. Tvrzení, že ženy jako matky budou tolerantnější a chápavější, bude podrobeno zkoumání. Celkové rozložení 120 respondentů na muže a ženy vyjadřuje následující graf.

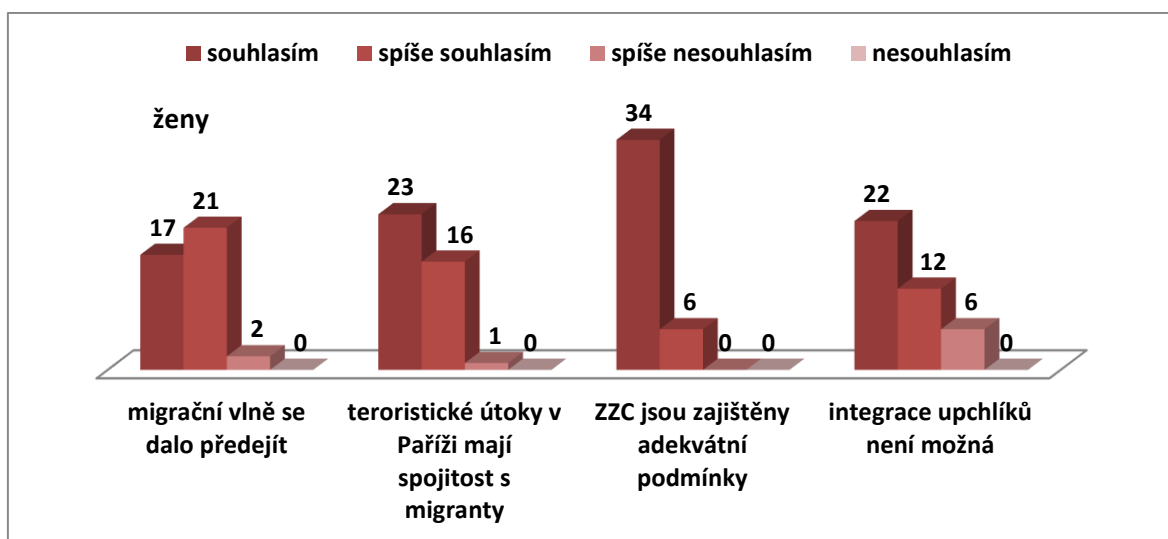

Graf 8 Zastoupení mužů a žen v dotazníkovém šetření

6.1.2.1 Skupiny otázek vyjadřující politické a sociální hledisko

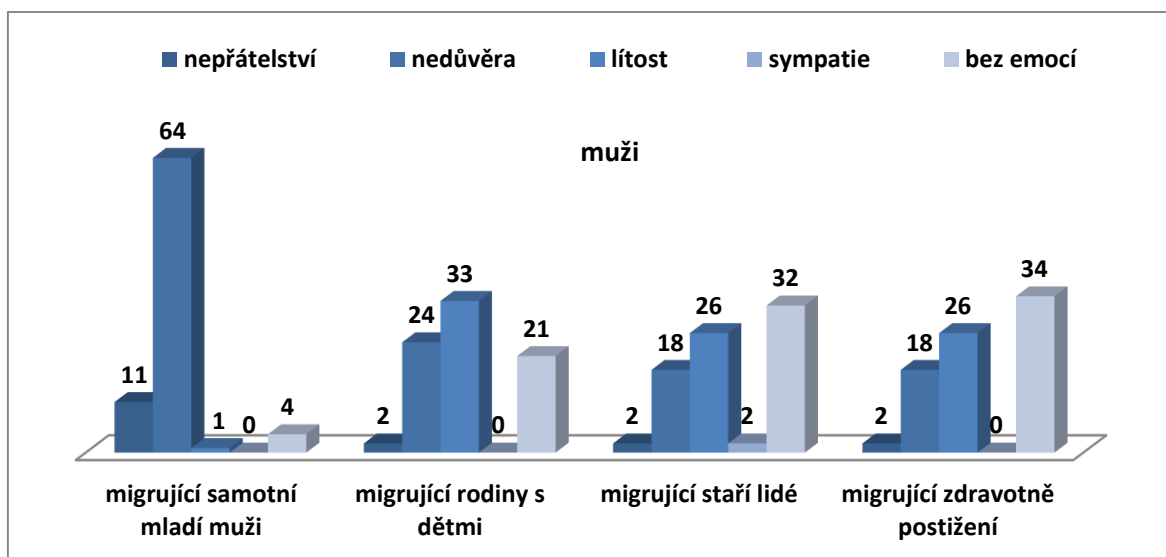
Graf 9 Muži a soubor otázek vztahující se k politickému a sociologickému hledisku

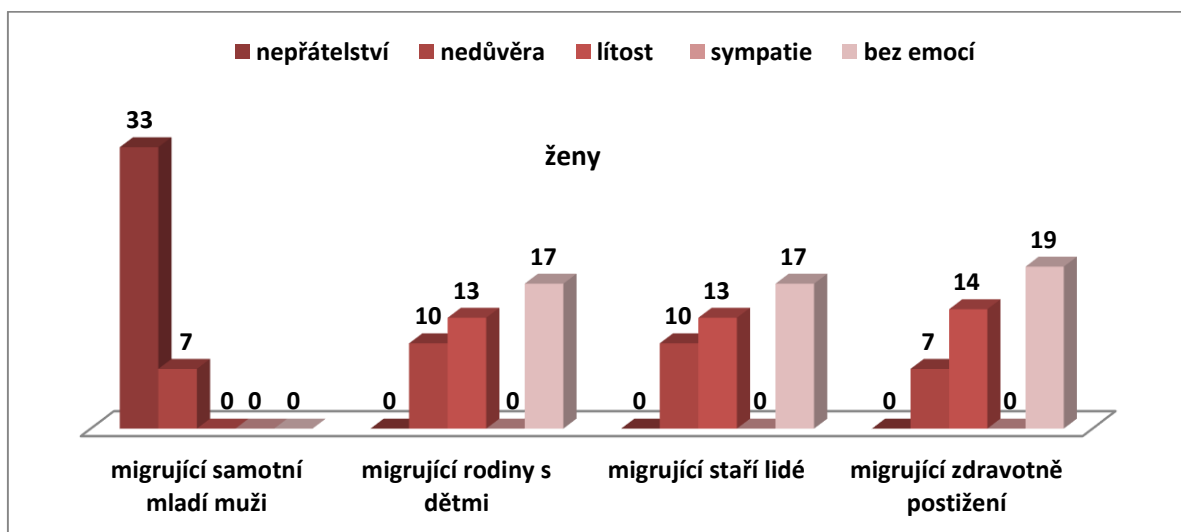
Graf 10 Ženy a soubor otázek vztahující se k politickému a sociologickému hledisku

Hned na první pohled je zřejmé, že muži zřetelněji vyjadřují svůj názor týkající se možnosti předejití migrační vlně (muži souhlasí v 60%, ženy ve 42%). Ženy více využívají odpovědi „spíše souhlasím“ (53%, muži 27%). Naopak ženy ukazují poměrně vyhraněný názor na integraci uprchlíků, 55% vyjádřilo přesvědčení, že integrace uprchlíků není možná. Muži tuto možnost volili v 30%, v 46% pak volili možnost „spíše souhlasím“. Poměrná jednotnost pak logicky panuje v odpovědích týkajících se podmínek v zařízeních pro zajištění cizinců.

6.1.2.2 Otázky vyjadřující subjektivní vnímání konkrétních skupin migrujících cizinců

Graf 11 Muži a soubor otázek vyjadřující vnímání konkrétních skupin migrantů

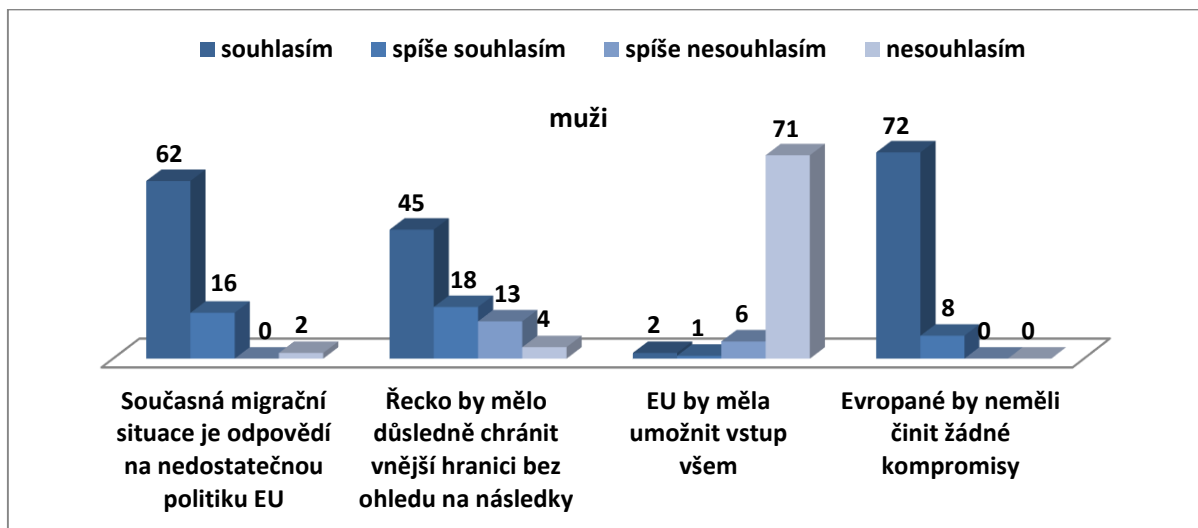

Graf 12 Ženy a soubor otázek vyjadřující vnímání konkrétních skupin migrantů

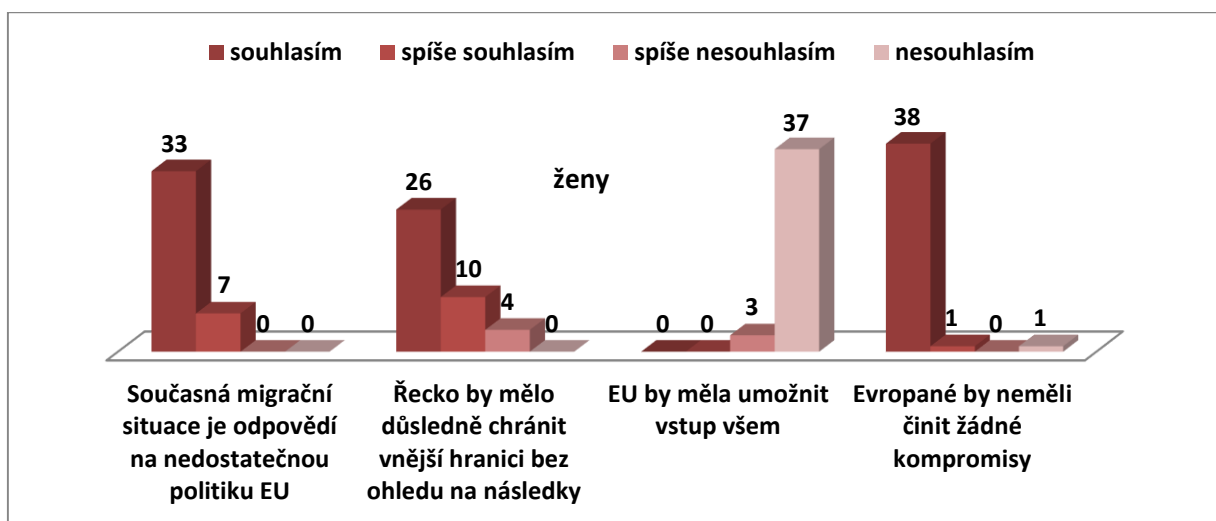
Emoce, které ženy projevily vůči migrantům, jsou překvapivé. To, jak radikálně vystupují vůči migrujícím samotným mužům, bylo nečekané. 82% dotázaných žen uvedlo, že tato skupina cizinců v nich vzbuzuje nepřátelství. Muži stejnou odpověď volili v 14%, v 80% uvedli, že tato skupina cizinců v nich vzbuzuje nedůvěru. Zvolili tak mnohem mírnější označení než ženy, u kterých jsme zpočátku předpokládali více empatie než u mužů hlavně kvůli jejich přirozené roli matky, kterou zastávají. Ze stejného důvodu jsou překvapivé i odpovědi týkající se migrujících rodin s malými dětmi, kdy ženy ve většině případů (43%) volily možnost „bez emocí“, oproti mužům, kde nejčastější volbou byla „lítost“ (41%). Skupiny migrujících starých lidí a zdravotně postižených nebyly tak názorově vyhraněny.

Jak muži, tak ženy ve většině případů volili možnost „bez emocí“ (rozmezí mezi 32% - 35%).

6.1.2.3 Otázky týkající se současné politiky Evropské unie a ochrany vnějších hranic

Graf 13 Muži a současná politika EU

Graf 14 Ženy a současná politika EU

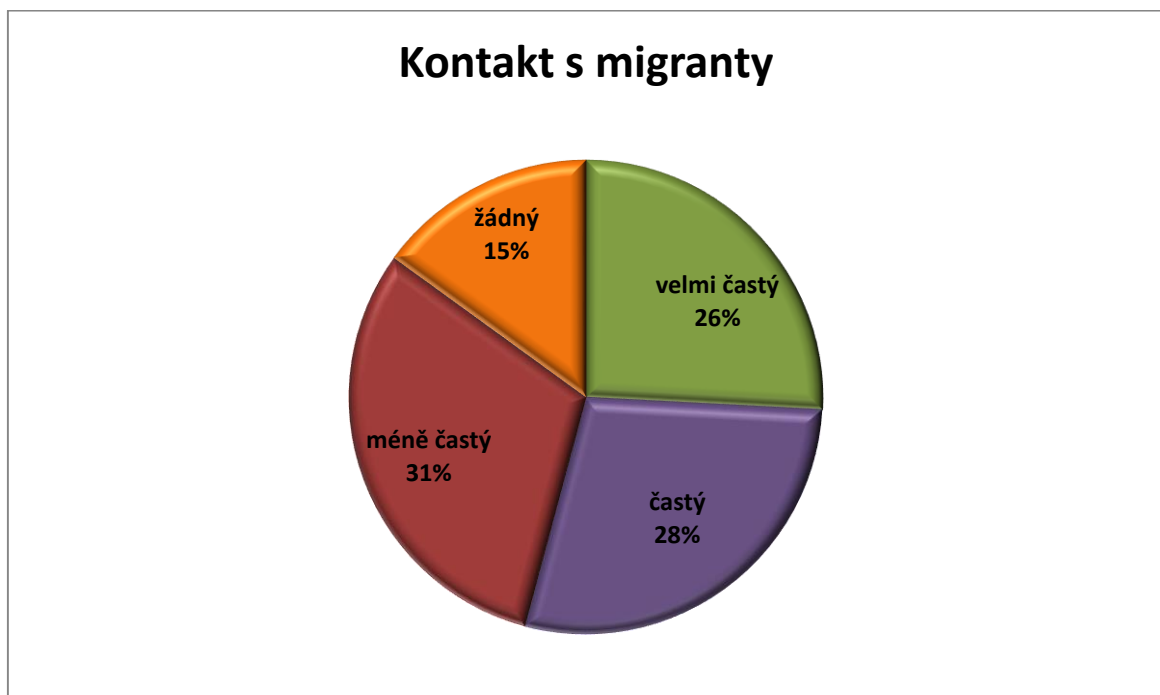
V rámci seskupení těchto dotazníkových položek a porovnání názorů mužů a žen panuje překvapivě jednotnost názorů. Respondenti prostřednictvím svých odpovědí požadují zabezpečení řecké vnější hranice (ženy 65% a muži 56%) a ochranu evropské kultury (95% ženy, 90% muži).

6.1.2.4 Závěr

Závěrem této části lze konstatovat, že domněnku o větší míře tolerance žen oproti mužům nelze považovat za potvrzenou. Grafy č. 11 a 12 vyjadřují subjektivní vnímání jednotlivých skupin migrujících dotázanými respondenty, kdy ženy policistky projevily mnohem více negativních emocí než muži policisté. Uprchlíci přicházející s dětmi v ženách naproti tomu neprobouzejí žádné emoce, přičemž muži policisté pociťují lítost. Na politicky - sociologické otázky vyjádřili respondenti podobné názory.

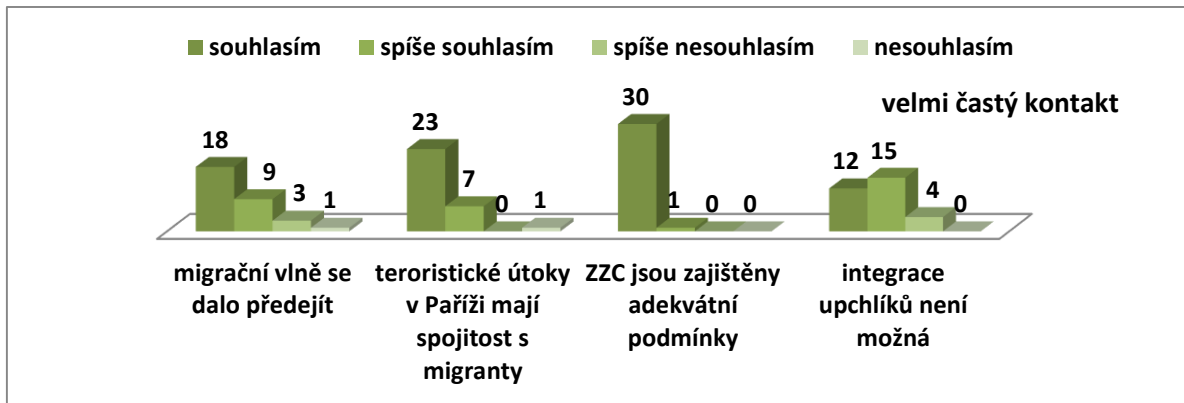
6.1.3 Vyhodnocení na základě intenzity kontaktu s uprchlíky

Ze 120 respondentů 26% zúčastněných pracuje s uprchlíky několikrát do týdne, 28% jednou za dva týdny, 31% jednou za měsíc a 15% respondentů není ve styku s migranty vůbec. Jde o policisty s nepřímým výkonem služby, kteří řídí, metodicky usměrňují a kontrolují výkon služby policistů v přímém výkonu služby.

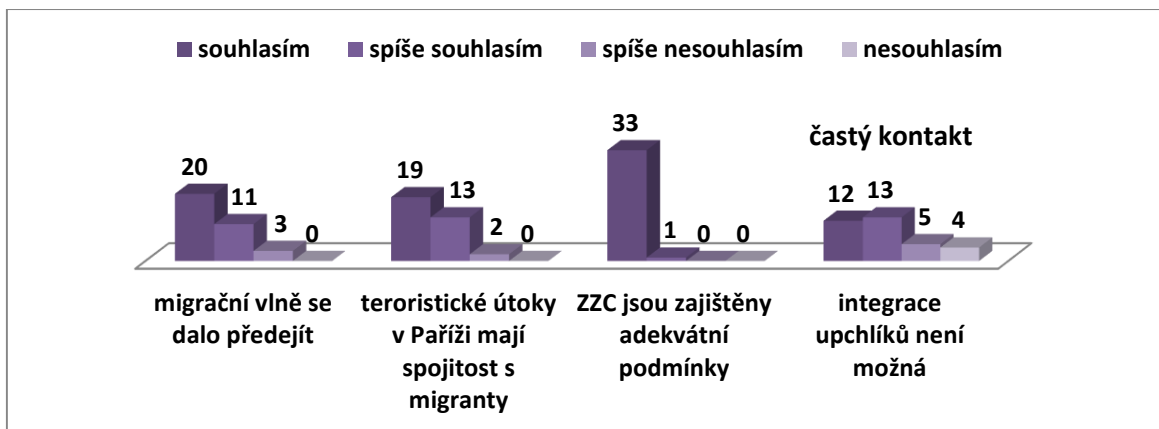

Graf 15 Rozložení respondentů v souvislosti s výkonem služby

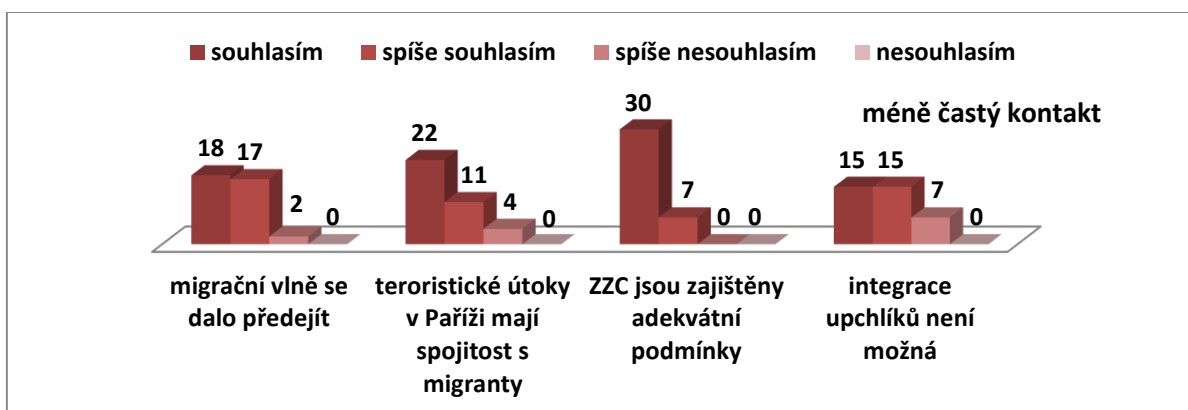
6.1.3.1 Skupiny otázek vyjadřující politické a sociální hledisko

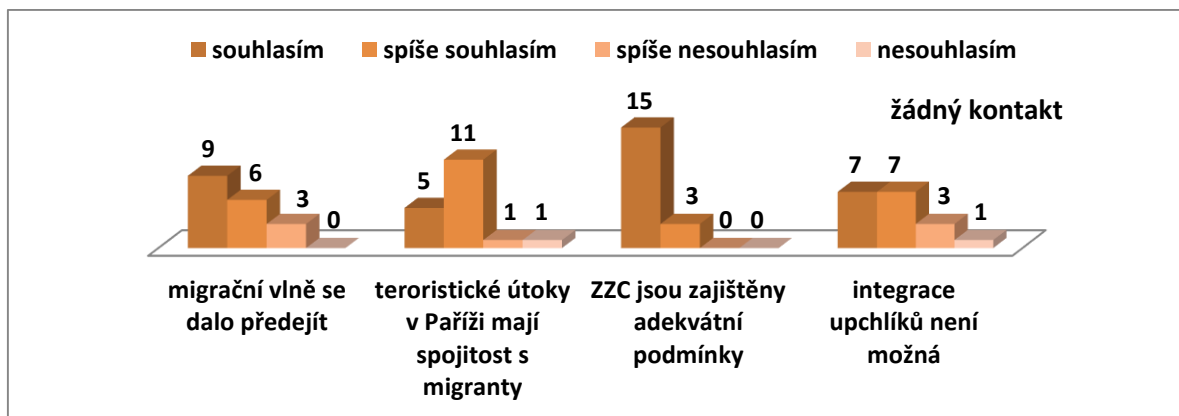
Graf 16 Velmi častý kontakt a soubor otázek vztahující se k politickému a sociologickému hledisku

Graf 17 Častý kontakt a soubor otázek vztahující se k politickému a sociologickému hledisku

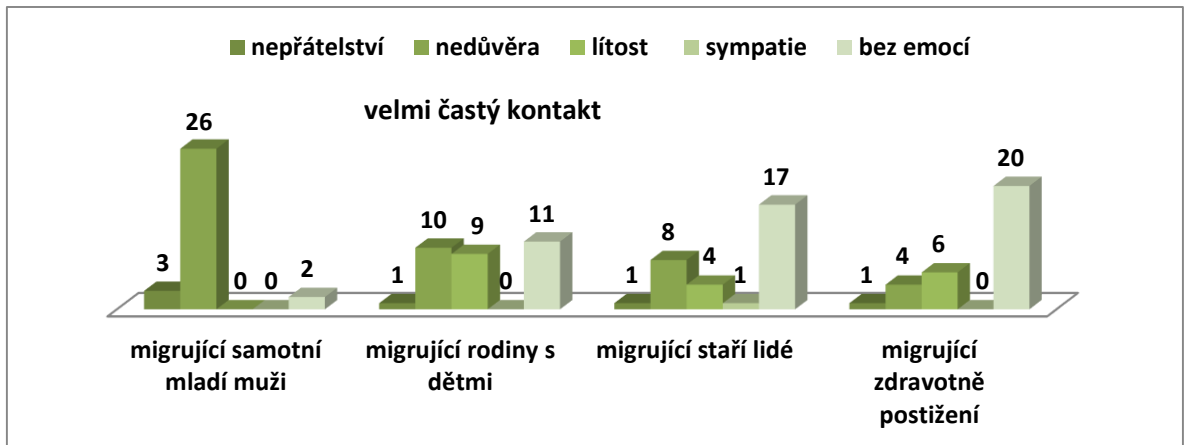
Graf 18 Méně častý kontakt a soubor otázek vztahující se k politickému a sociologickému hledisku

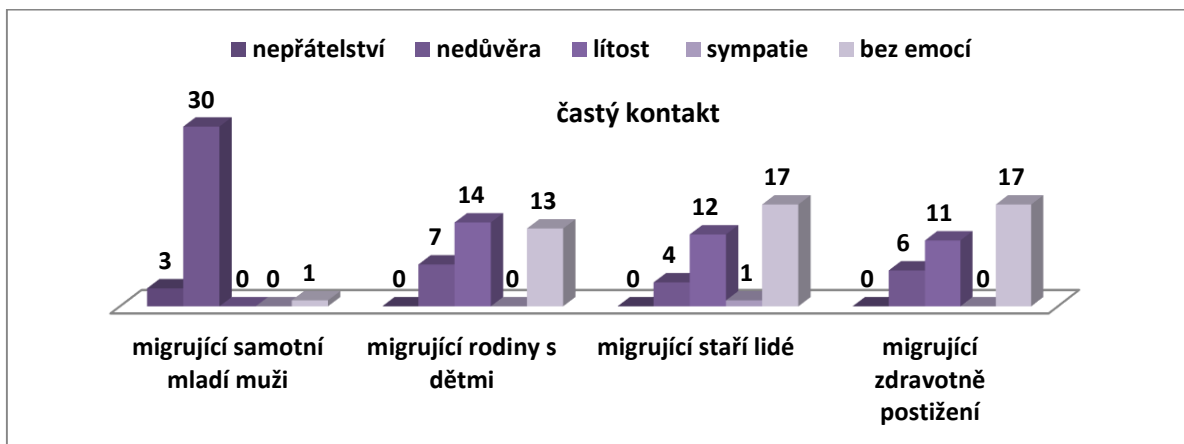
Graf 19 Žádný kontakt a soubor otázek vztahující se k politickému a sociologickému hledisku

Soubor otázek týkajících se politického a sociologického hlediska ukazuje podobné názory respondentů. Většina dotázaných (58% velmi častý kontakt, 59% častý kontakt, 49% méně častý kontakt, 50% žádný kontakt) odpovídala, že souhlasí s tvrzením, že migrační vlně se dalo předejít. Naproti tomu většina z respondentů, kteří nemají žádný kontakt s migranty (61%) spíše souhlasilo s tvrzením, že teroristické útoky v Paříži mají souvislost s migrací. Ostatní skupiny respondentů na stejnou položku odpověděly, že s tímto tvrzením souhlasí (74% velmi častý kontakt, 56% častý kontakt, 59% méně častý). Zde je třeba podotknout, že policisté v nepřímém výkonu (žádný kontakt s migranty) mají zpravidla vysokoškolské vzdělání, což koresponduje s výše uvedeným porovnáním středoškoláků a vysokoškoláků. Na integraci uprchlíků do společnosti panuje mezi dotázanými shoda, 48% respondentů s velmi častým kontaktem, 38% respondentů s častým kontaktem, 41% respondentů s méně častým kontaktem a 39% respondentů se žádným kontaktem s uprchlíky odpovědělo, že s tvrzením o nemožnosti integrace uprchlíků do společnosti spíše souhlasí.

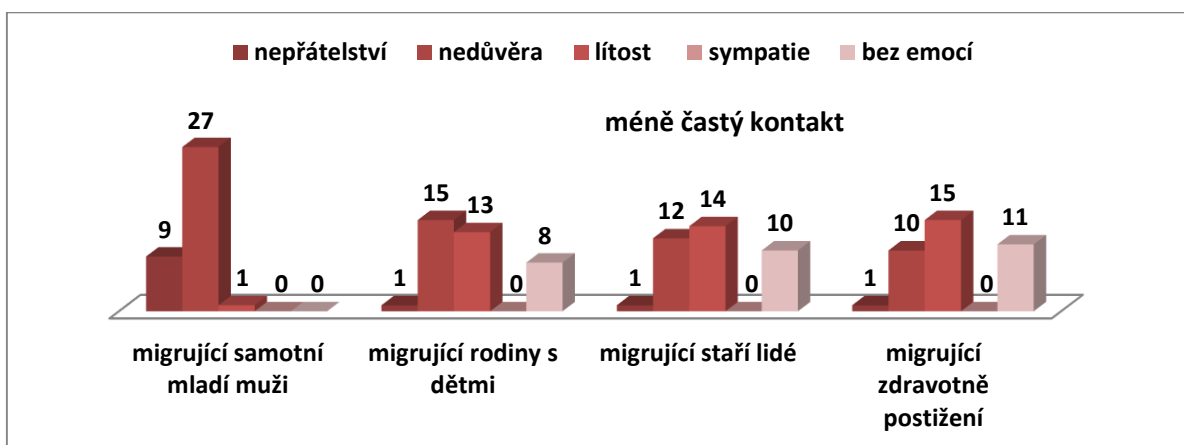
6.1.3.2 Otázky vyjadřující subjektivní vnímání konkrétních skupin migrujících cizinců

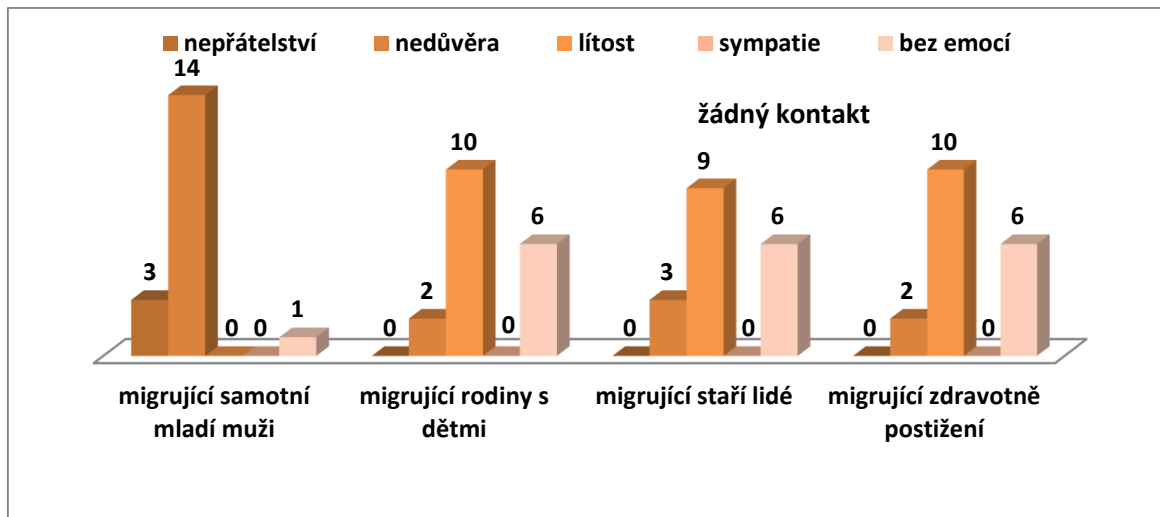
Graf 20 Velmi častý kontakt a soubor otázek vyjadřující vnímání konkrétních skupin migrantů

Graf 21 Častý kontakt a soubor otázek vyjadřující vnímání konkrétních skupin migrantů

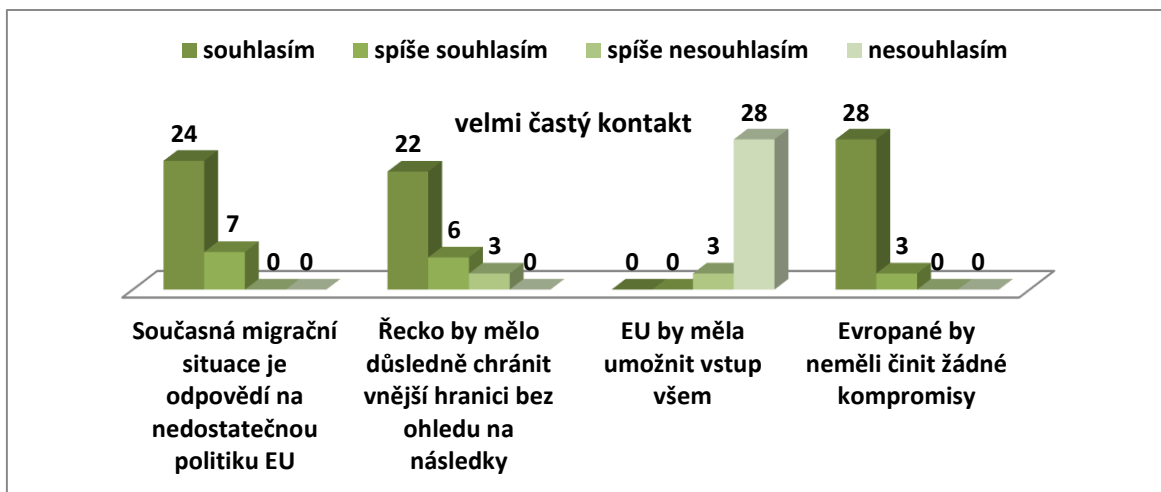
Graf 22 Méně častý kontakt a soubor otázek vyjadřující vnímání konkrétních skupin migrantů

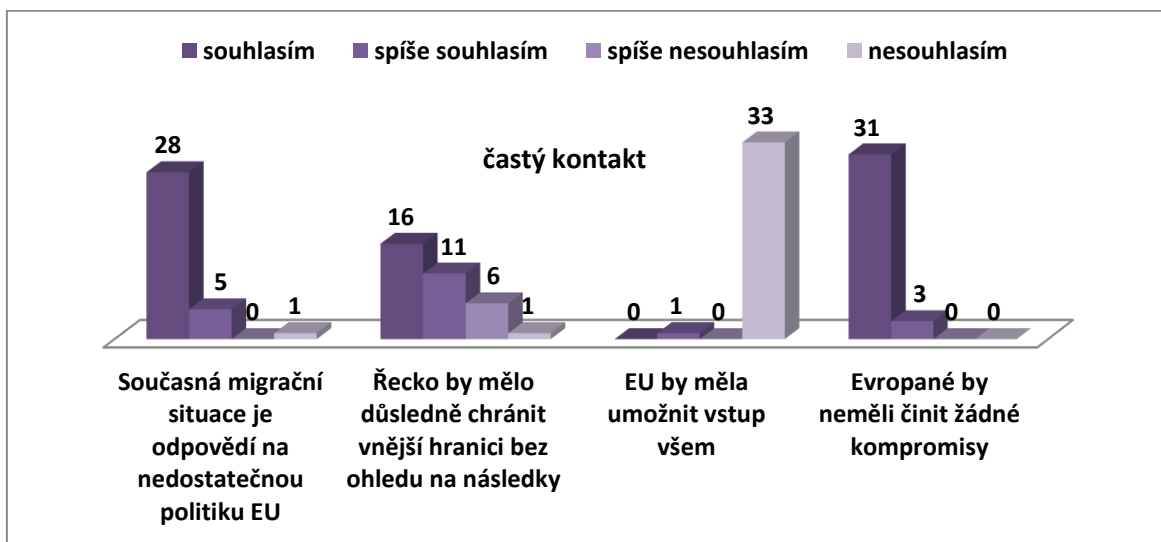
Graf 23 Žádný kontakt a soubor otázek vyjadřující vnímání konkrétních skupin migrantů

U dotazníkových položek týkajících se emocionálního vyjádření pocitů vůči uprchlíkům jsou některé výsledky zajímavé. Migrující samotní muži vzbuzují u většiny respondentů nedůvěru (84% velmi častý kontakt, 88% častý kontakt, 73% méně častý, 78% žádný kontakt). V souvislosti s výše uvedeným je proto zarážející, že u ostatních skupin migrantů (rodiny s dětmi, staří lidé a zdravotně handicapovaná) je volena možnost „bez emocí“. Bez emocí vůči rodinám s malými dětmi zůstává 36% respondentů s velmi častým kontaktem, 38% s častým kontaktem, 22% méně častým a 33% se žádným kontaktem s uprchlíky. Největší míru lítosti projevili respondenti, kteří nemají s migranty žádný kontakt. Vůči rodinám s dětmi to bylo celých 56% dotázaných, u starých lidí šlo o 50% z dotázaných policistů a u zdravotně postižených šlo o 56% z dotázaných respondentů. Opět se zde projevilo fakt, že policisté v nepřímém výkonu musí zpravidla dosáhnout vysokoškolského vzdělání.

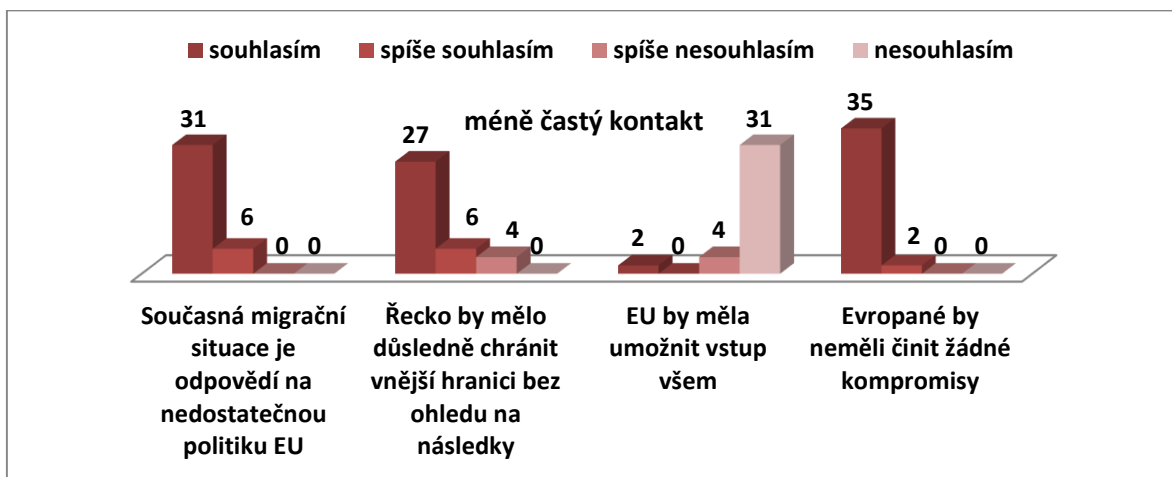
6.1.3.3 Otázky týkající se současné politiky Evropské unie a ochrany vnějších hranic

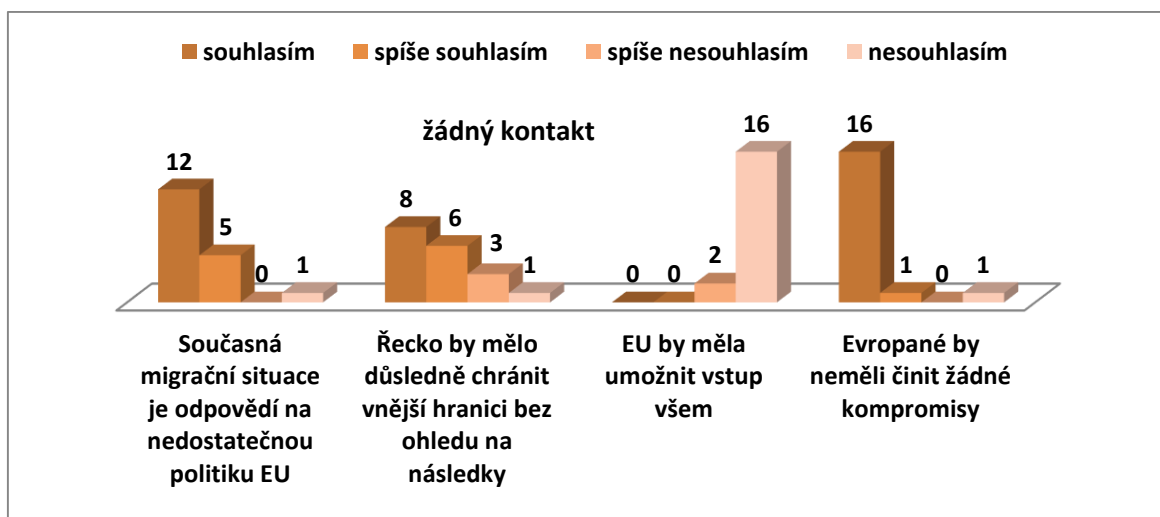
Graf 24 Velmi častý kontakt a současná politika EU

Graf 25 Častý kontakt a současná politika EU

Graf 26 Méně častý kontakt a současná politika EU

Graf 27 Žádný kontakt a současná politika EU

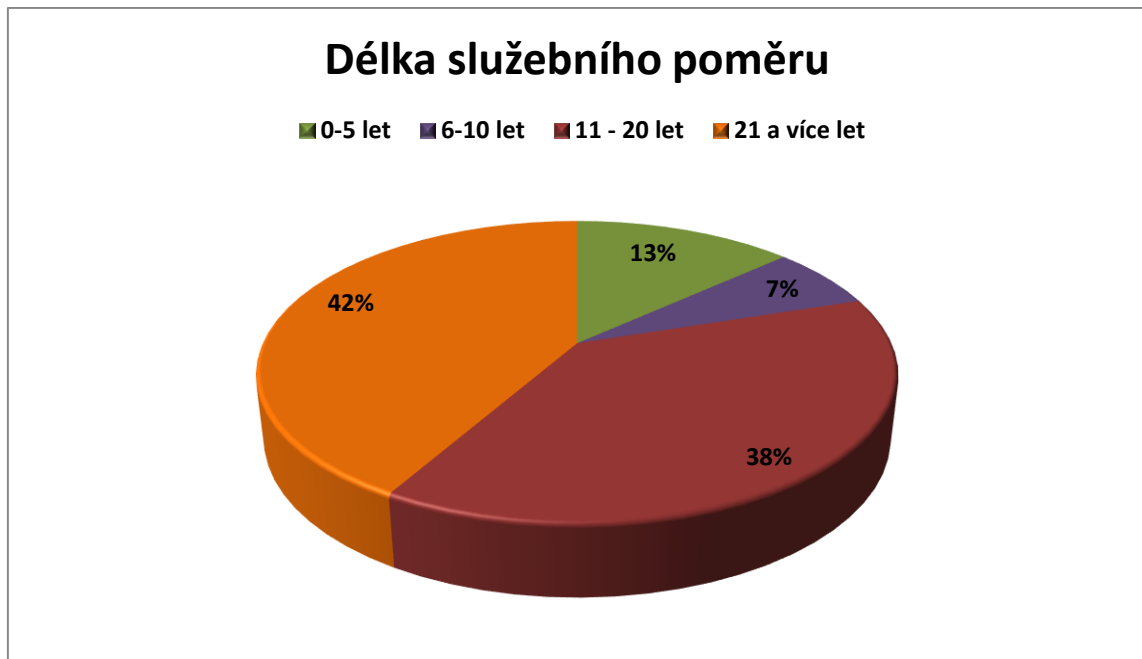
Při vyhodnocování tohoto souboru dotazníkových položek stojí za pozornost především otázka týkající se důsledné ochrany řecké hranice. Obecně lze říci, že všechny skupiny policistů s tímto tvrzením souhlasily (71% velmi častý kontakt, 47% častý kontakt, 73% méně častý kontakt a 43% žádný kontakt s uprchlíky). Další odpovědi, která je v této položce výrazná je zvolení odpovědi „spíše souhlasím“ v tomto poměru – 19% velmi častý kontakt, 32% častý kontakt, 16% méně častý a 33% žádný kontakt. Zřejmý je opět požadavek na selektivním výběru uprchlíků přicházejících do Evropské unie a zachování evropské kultury.

6.1.3.4 Závěr

Dle předložených výsledků nelze jednoznačně potvrdit, že kontakt s uprchlíky ovlivňuje postoje dotázaných. Při znalosti všech okolností výkonu služby lze říci, že hlavním determinantem, který zde hraje roli je opět vzdělání jednotlivých respondentů. Z tohoto důvodu musíme konstatovat, že faktor kontaktu s uprchlíky není rozhodující v utváření postojů vůči migrantům.

6.1.4 Vyhodnocení ve vztahu s délkou služebního poměru

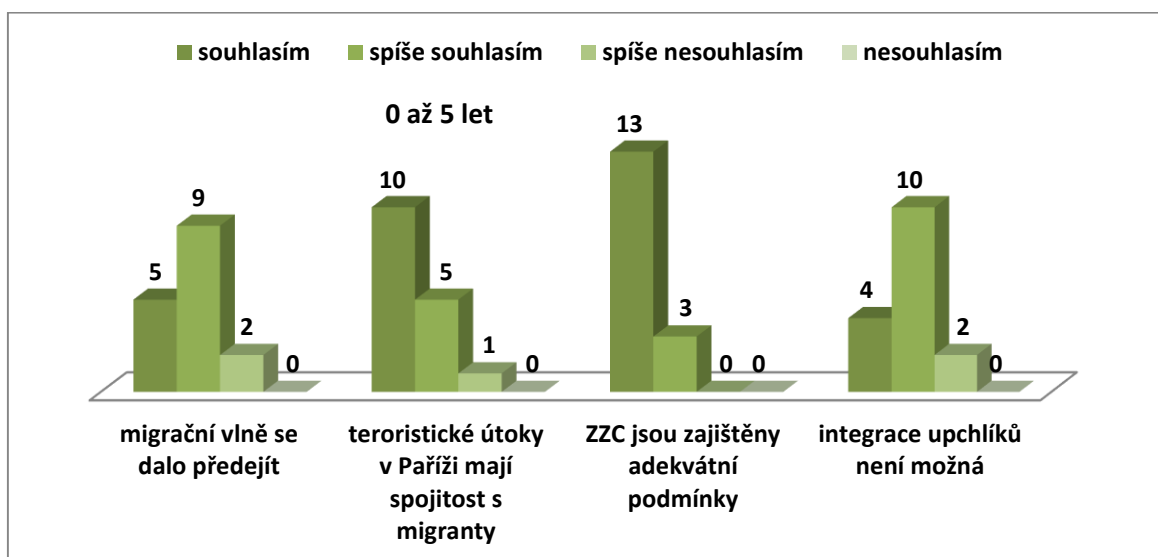
Policejní práce je psychicky velmi náročná. Každodenní setkávání se s patologickými jevy ve společnosti musí zanechat na lidské osobnosti nerasmazatelné stopy. Z tohoto důvodu je tedy logické se domnívat, že délka služby u Policie České republiky musí ovlivňovat postoje, míru tolerance i předsudky vůči vyhraněným skupinám obyvatelstva, mezi které uprchlíci nepochybně patří. Zúčastnění policisté byli rozděleni do čtyř kategorií dle délky výkonu služby. Toto rozdělení znázorňuje graf č. 28.

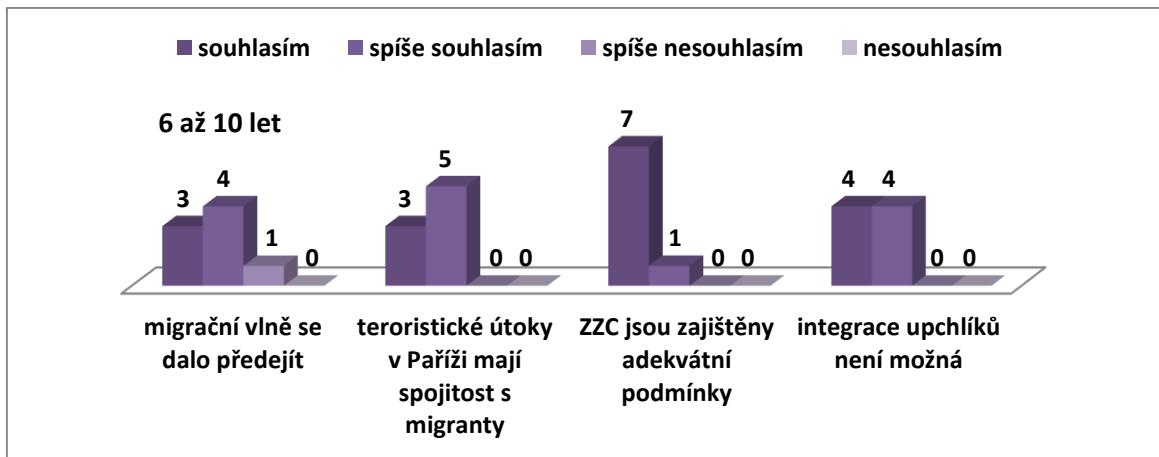
Graf 28 Rozdělení respondentů dle délky služebního poměru

Nejpočetnější skupinu zastupují policisté sloužící 21 let a více, následováni jsou policisty s délkou služby 11 až 20 let, další v pořadí jsou začátečníci u policie s praxí do 5 let a nakonec jsou zastoupeni příslušníci sloužící 6 až 10 let. Zda jsou krátce sloužící policisté tolerantnější než policejní veteráni, naznačí následující grafy.

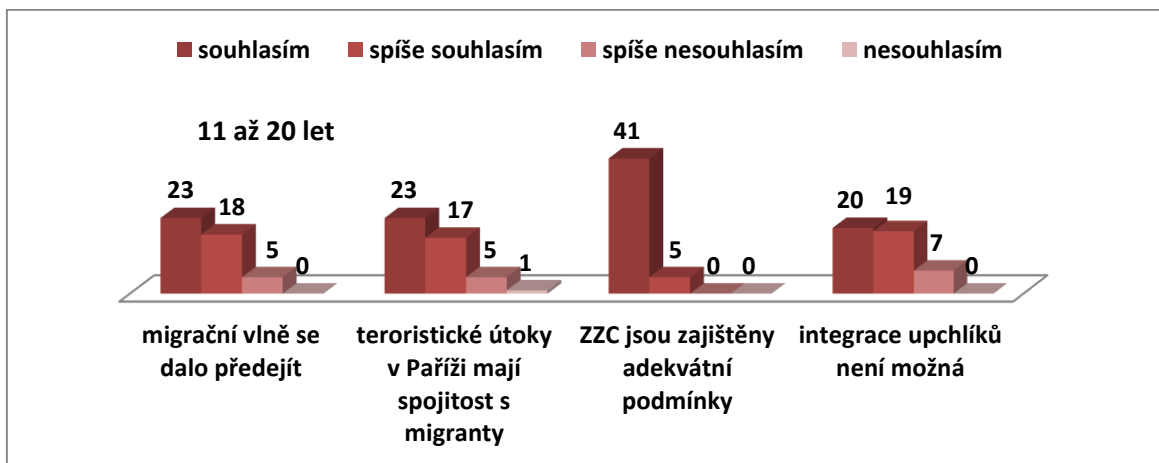
6.1.4.1 Skupiny otázek vyjadřující politické a sociální hledisko

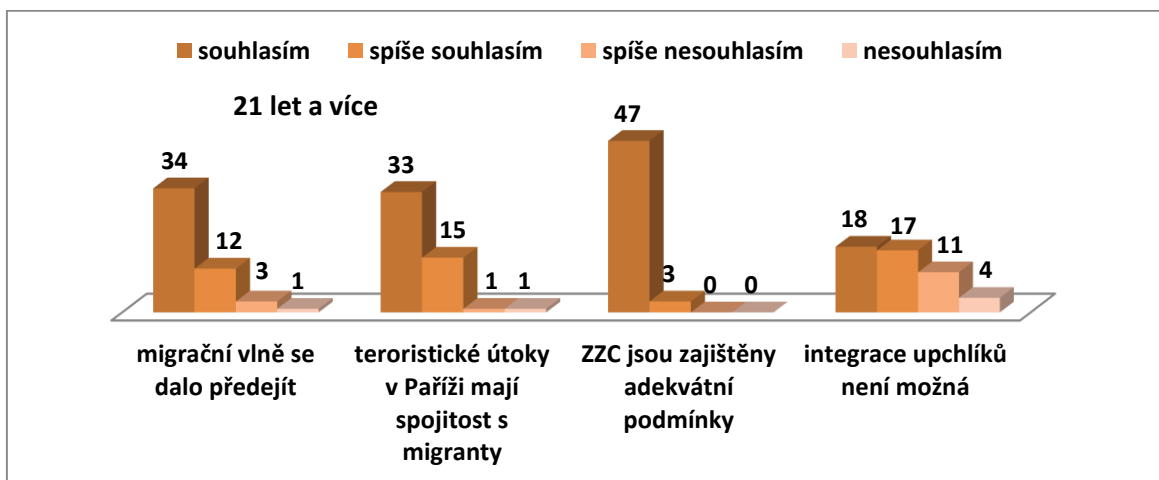
Graf 29 Soubor otázek vztahující se k politickému a sociologickému hledisku u policistů sloužících do 5 let

Graf 30 Soubor otázek vztahující se k politickému a sociologickému hledisku u policistů sloužících od 6 do 10 let

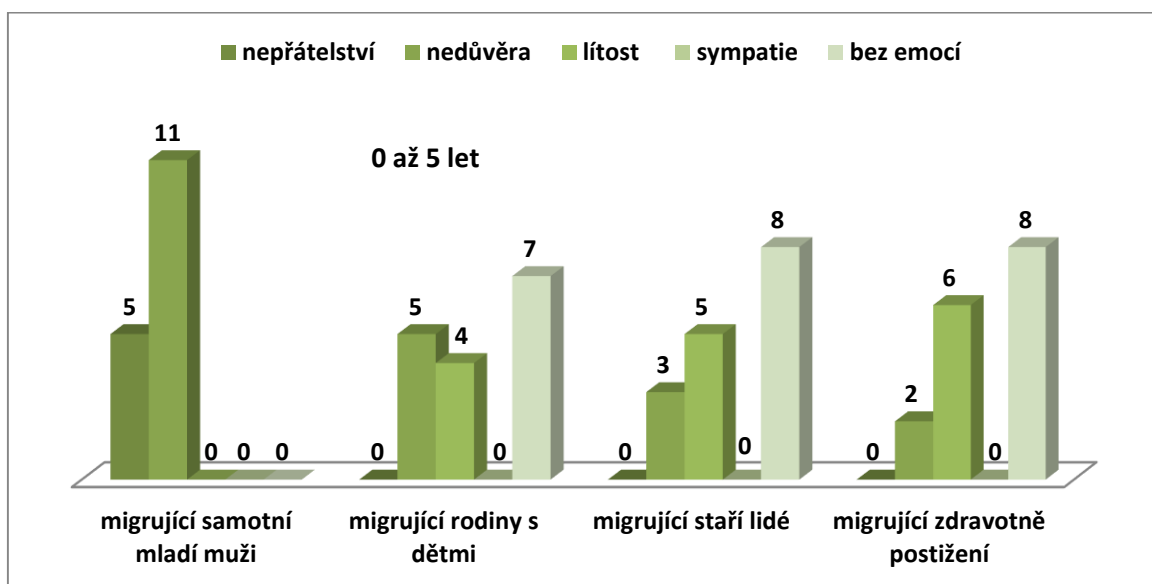
Graf 31 Soubor otázek vztahující se k politickému a sociologickému hledisku u policistů sloužících od 11 do 20 let

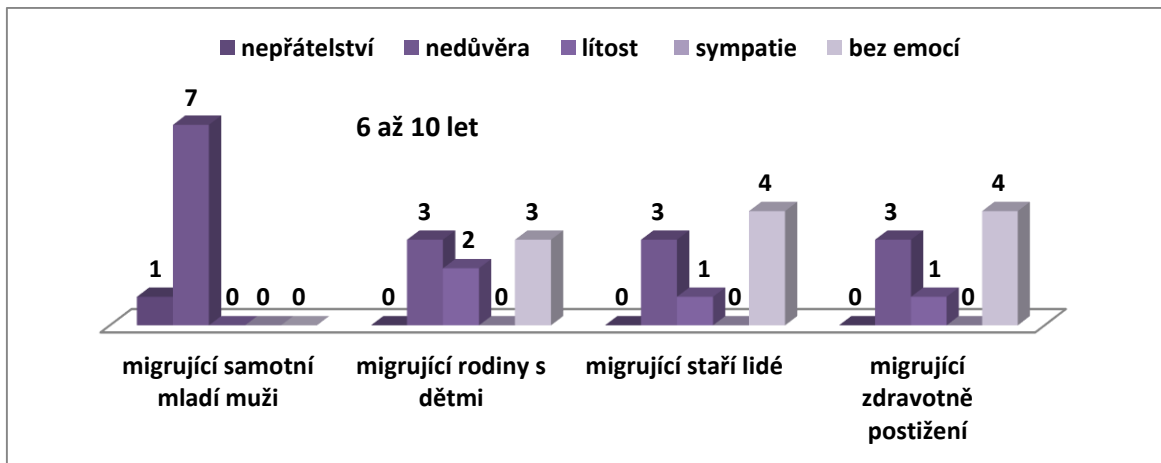
Graf 32 Soubor otázek vztahující se k politickému a sociologickému hledisku u policistů sloužících 21 let a více

Hned první otázka by mohla signalizovat větší jistotu u děle sloužících policistů v politicky laděné položce týkající se tvrzení, že migrační vlně se dalo předejít. Krátce sloužící příslušníci – do 5 let služby vyjádřili v 56% názor, že s tímto tvrzením „spíše souhlasí“, policisté s praxí od 6 do 10 let „spíše souhlasili“ v 50%. Naproti tomu služebně starší policisté se nebáli svůj názor projevit přímočařeji odpovědí „souhlasím“, a to v 50% s délkou praxe 11 až 20 let a dokonce v 68% s délkou praxe více jak 21 let. S tvrzením, že teroristické útoky v Paříži mají spojitost s migranty ve většině případů respondenti „souhlasili“. 63% s délkou praxe do 5 let, 50% délka praxe 11 až 20 let a 66% praxe nad 21 let, pouze kategorie policistů s praxí mezi 6 až 10 let se přiklonila k odpovědi „spíše souhlasím“ v 63%. O tom, že jsou v zařízeních pro zajištění cizinců běžencům zajištěny adekvátní podmínky, je přesvědčena většina dotázaných (81%, 87%, 89% a 94%). Co se týká integrace uprchlíků do společnosti, většina dotázaných se přiklonila k tvrzení, že tato možná není.

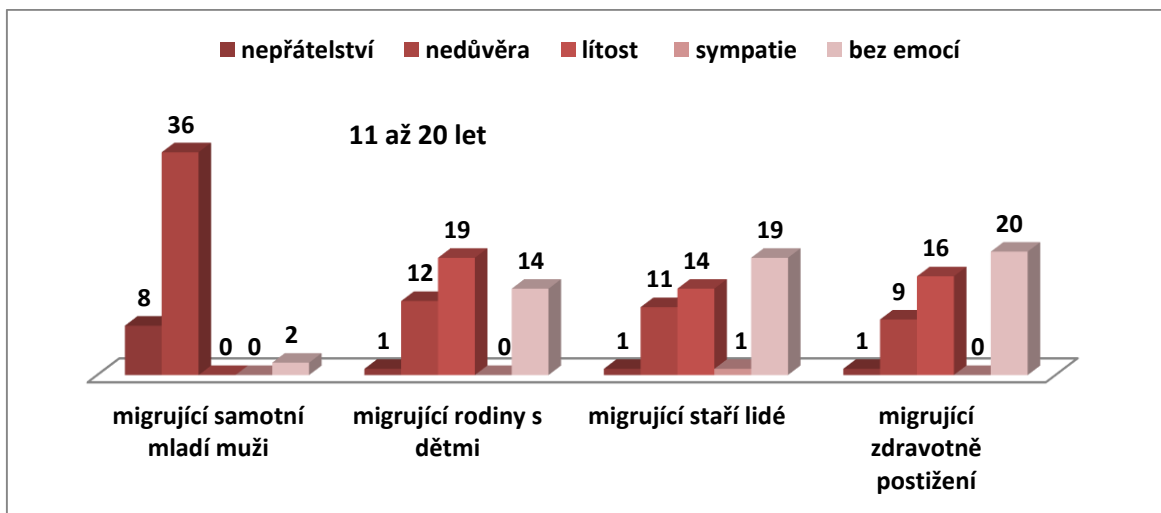
6.1.4.2 Otázky vyjadřující subjektivní vnímání konkrétních skupin migrujících cizinců

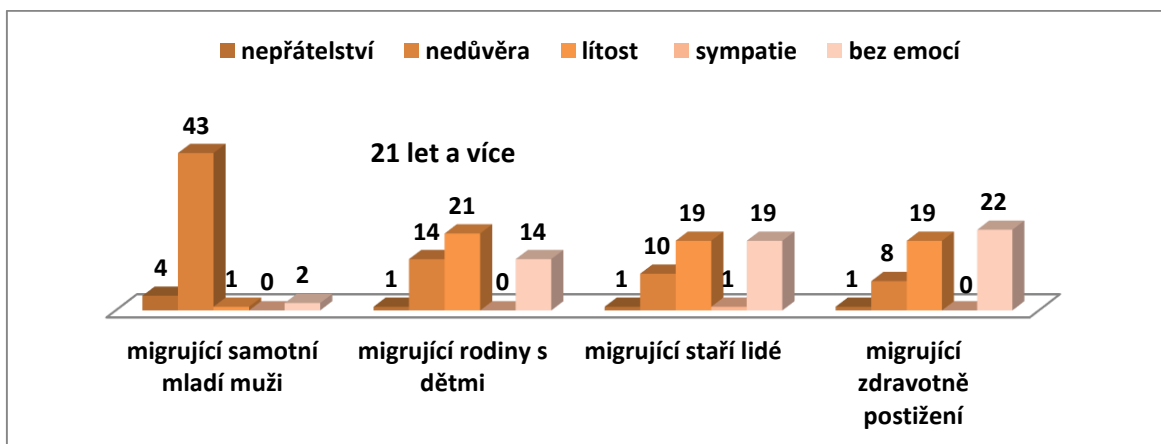
Graf 33 Soubor otázek vyjadřující vnímání konkrétních skupin migrantů u policistů sloužících do 5 let

Graf 34 Soubor otázek vyjadřující vnímání konkrétních skupin migrantů u policistů sloužících od 6 do 10 let

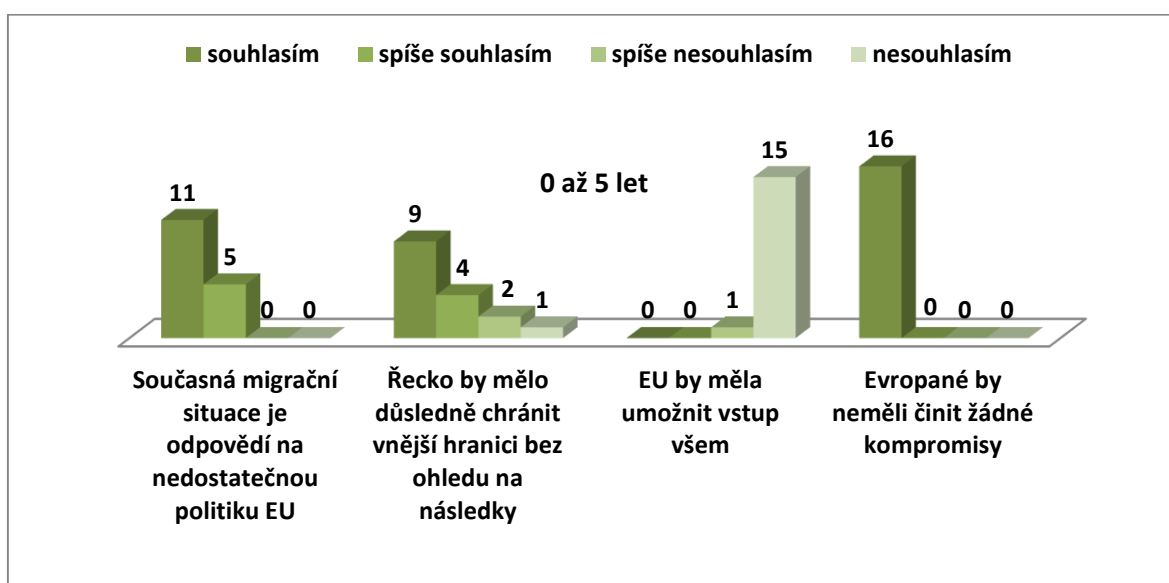
Graf 35 Soubor otázek vyjadřující vnímání konkrétních skupin migrantů u policistů sloužících od 11 do 20 let

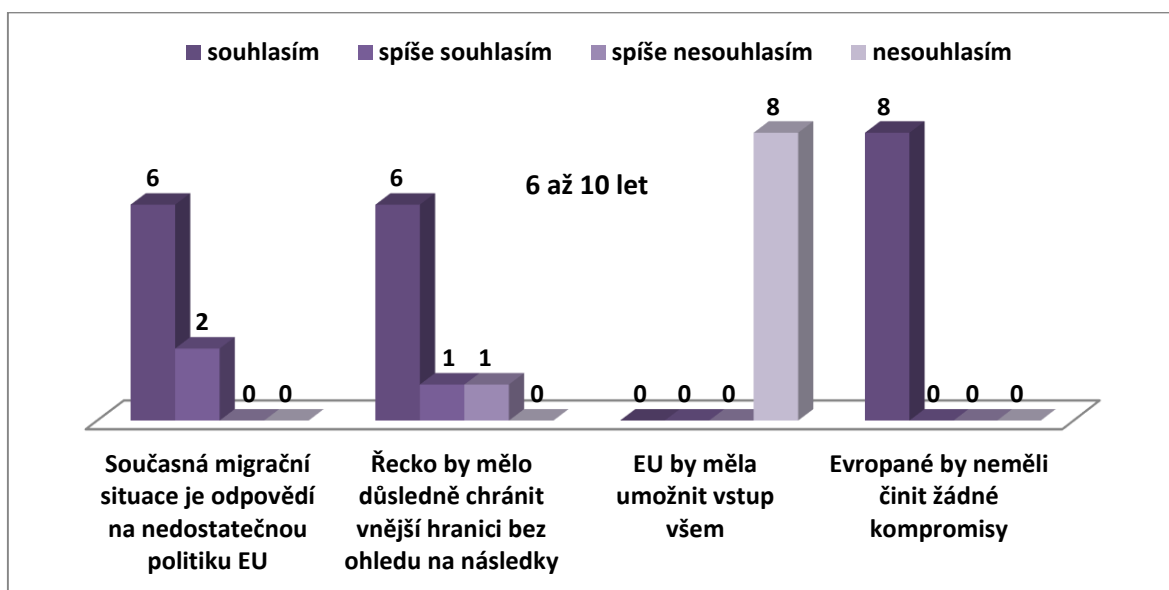
Graf 36 Soubor otázek vyjadřující vnímání konkrétních skupin migrantů u policistů sloužících 21 let a více

Samotní migrující muži vzbuzují u většiny dotázaných „nedůvěru“ (69% s nejkratší délkou praxe, 88% s praxí od 6 do 10 let, 78% s praxí do 20 let a 86% s praxí nad 21 let). U ostatních skupin migrantů respondenti projevili častí odpovědí „lítost“ a častí odpovědí „bez emocí“. U migrujících rodin s dětmi to bylo v poměru – 25% do 5 let praxe, 25% do 10 let praxe, 41% do 20 let praxe a 45% nad 21 let praxe u možnosti „lítost“. U starých osob a zdravotně handicapovaných zůstalo „bez emocí“ 50% policistů s praxí do 5 let, 50% s praxí do 10 let, 41% s praxí do 20 let a 38% s praxí nad 21 let.

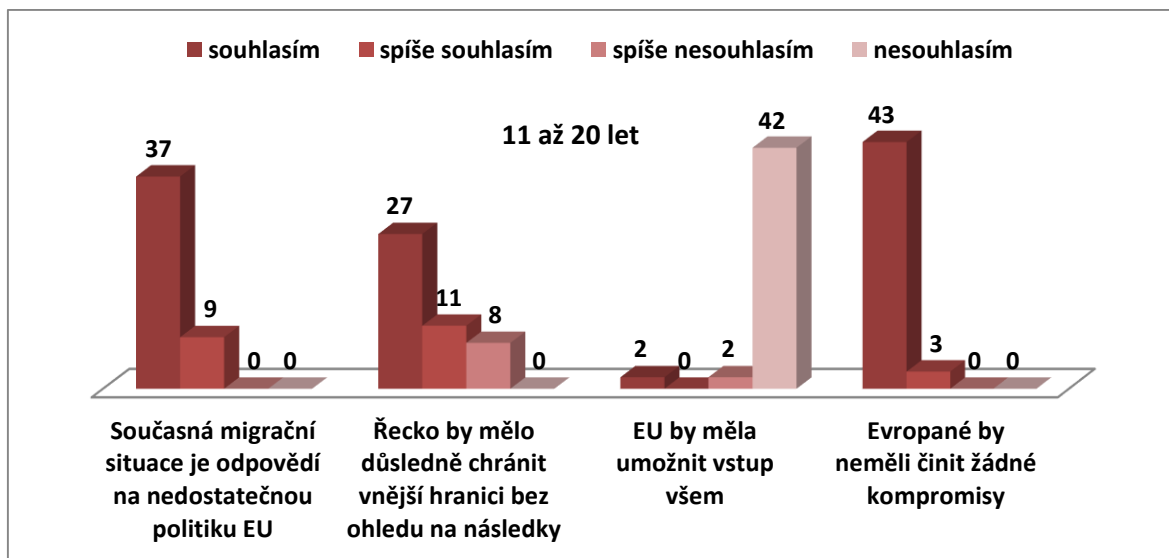
6.1.4.3 Otázky týkající se současné politiky Evropské unie a ochrany vnějších hranic

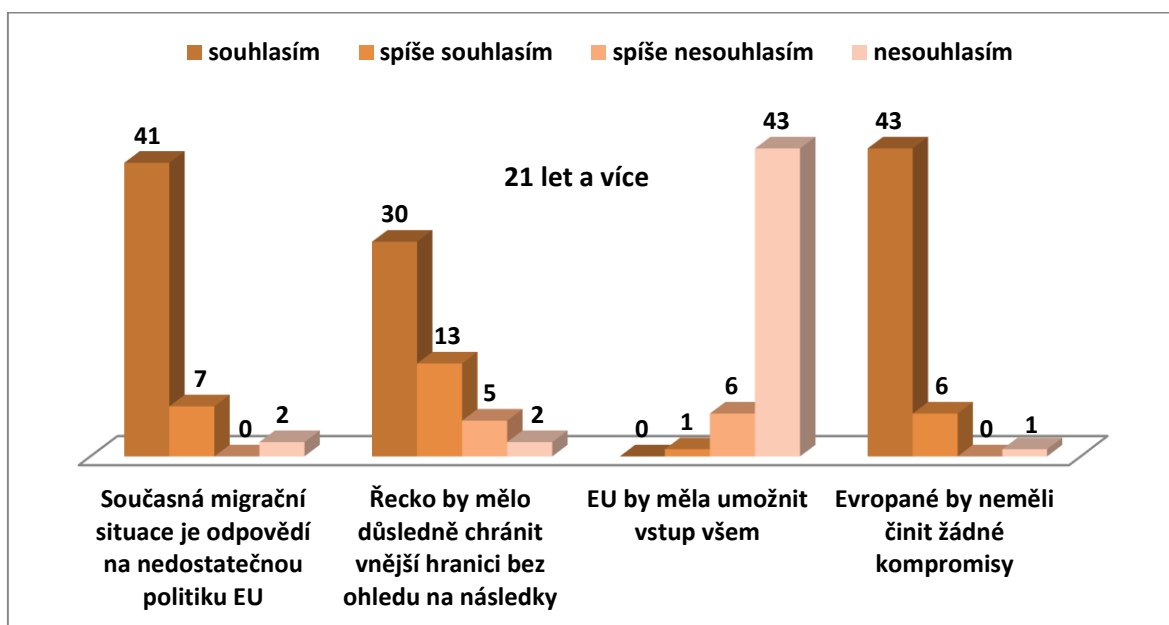
Graf 37 Současná politika EU a policisté sloužící do 5 let

Graf 38 Současná politika EU a policisté sloužící v rozmezí od 6 do 10 let

Graf 39 Současná politika EU a policisté sloužící v rozmezí od 11 do 20 let

Graf 40 Současná politika EU a policisté sloužící 21 let a více

Poslední skupina položek prováděného výzkumu poměrně jasně ukázala názorovou jednotnost respondentů. Shodují se na tom, že současnou migrační krizi zapříčinila politika Evropské unie (69% praxe do 5 let, 75% praxe do 10 let, 80% praxe do 20 let, 82% praxe nad 21 let), požadují důslednější ochranu řecké hranice (56% praxe do 5 let, 75% praxe do 10 let, 59% praxe do 20 let, 60% praxe nad 21 let), nesouhlasí s umožněním vstupu všem migrantům (94% praxe do 5 let, 100% praxe do 10 let, 91% praxe do 20 let, 86% praxe nad 21 let) a trvají na zachování evropské kultury tak, jak ji známe (100% praxe do 5 let, 100% praxe do 10 let, 93% praxe do 20 let, 86% praxe nad 21 let).

6.1.4.4 Závěr

Rozdělení respondentů dle délky výkonu služby u Policie České republiky naznačilo, že déle sloužící policisté projevili větší dávku jistoty ve zvolených odpovědích. Tato skutečnost může být zapříčiněna faktem, že služebně starší policisté jsou zkušenější a jsou si jistější ve svých odpovědích, nebo také to, že po létech služby u policie jsou poněkud „otupělejší“. Oběma z alternativ se budeme podrobněji zamýšlet v samotném závěru této bakalářské práce spolu s doporučeními pro praxi.

6.2 Interpretace výsledků výzkumu

Stojíme před samotným závěrem této bakalářské práce, a to je interpretace získaných dat. Je žádoucí se zabývat stanovenými výzkumnými otázkami a jejich konfrontací s daty získanými prostřednictvím provedeného dotazníkového šetření.

Bylo stanoveno pět dílčích výzkumných otázek, kterými se budeme zabývat.

6.2.1 Vzdělání

To, zda stupeň dosaženého vzdělání ovlivňuje míru tolerance vůči migrantům, jsme na základě výsledků prováděného výzkumu porovnávali v kapitole 6.1.1.

Z prezentovaných výsledků lze skutečně potvrdit, že vyšší stupeň vzdělání činí lidi tolerantnější. Zde se může projevit zejména vzdělání v oblasti multikulturní výchovy, která je stále ještě poměrně mladou disciplínou vyučovanou především na univerzitní úrovni. Adekvátní začlenění multikultury v rámci vzdělávání na základní a středních školách má stále své nedostatky, které je potřeba eliminovat.

Vysokoškoláci zdrženlivěji odpovídali na dotazy týkající se politické situace v Evropě. Nechtěli tak zřejmě činit ukvapené názory na věci, které nemají adekvátně podložené. Dále vysokoškoláci projevovali více lítosti k přicházejícím migrantům, zejména pak vůči rodinám s dětmi, starým lidem a zdravotně handicapovaným. Naproti tomu na migrující mladé muže mají jak vysokoškoláci, tak středoškoláci podobný názor, nedůvěřují jim.

6.2.2 Ženy versus muži

To, že jsou ženy policistky tolerantnější vůči přicházejícím uprchlíkům nelze potvrdit. Ba naopak lze zkonstatovat, že ženy policistky mají vyhraněnější názory na přicházející migranty než muži policisté.

Ženy uvedly, že mladí osamocení migrující muži v nich vzbuzují nepřátelství, při čemž muži ve stejné kategorii volili možnost nedůvěra. Dokonce ani rodiny s dětmi ženy policistky nečinily empatičtějšími. Ženy zůstaly chladné, bez emocí, při čemž muži projeví lítost.

Čím je toto zapříčiněno? Předpokládali jsme, že přirozená role ženy jako matky, bude konsolidovat i pohled na přicházející cizince, kteří potřebují pomoc. Není tomu tak. Pak se nezbyvá než zamyslet, proč. Zda právě role matky nečiní ženy tvrdší a nekompromisnější. Zda právě proto, že jsou matkami a chrání své děti, tak tvrdě nevystupují proti těm, kteří by v jejich očích mohli v budoucnu ohrozit jejich vlastní potomky.

Otázky zaměřené na politickou situaci v Evropě jsou naproti tomu bližší mužům, kteří se-bevědoměji odpovídali možností „souhlasím“, oproti možnosti „spíše souhlasím“, kterou volily ženy. Jako by si ženy touto odpovědí nechávaly prostor pro zmýlení se, jako by si nebyly zcela jisté.

6.2.3 Kontakt s migranty

Výsledky šetření v souvislosti s kontaktem s migranty přinesly poměrně jednotné výsledky. Mezi názory respondentů, které jsme rozdělili do jednotlivých kategorií dle intenzity kontaktu s migranty, není velký rozdíl. Policisté zaujmají velmi podobné názory na otázky politické i sociologické.

Snad jen subjektivní vnímání jednotlivých migrujících skupin ukázalo, že policisté, kteří nemají s uprchlíky žádný kontakt, k těmto lidem projevují více lítosti než ostatní. Zde je na místě se domnívat, že jde o příslušníky policie, kteří slouží v nepřímém výkonu služby, tedy řídicí funkcionáře, metodiky a koordinátory menších útvarů. Tito lidé jsou zařazeni na vyšších policejních postech, kde musí splňovat požadovaná kritéria, zejména pak vysokoškolské vzdělání. Tímto je pak nepřímo ověřen závěr z podkapitoly 6.2.1., a to, že policisté s vysokoškolským vzděláním projevují větší míru tolerance k uprchlíkům než středoškoláci.

6.2.4 Délka služebního poměru

Toto rozčlenění nepotvrdilo předpoklad, že by déle sloužící policisté byli vyhraněnější v otázce uprchlictví. Neukázali menší míru tolerance vůči přicházejícím uprchlíkům oproti služebně mladším kolegům. Nelze tedy pracovat s tvrzením, že délka služebního poměru u Policie České republiky činí příslušníky méně tolerantními z důvodu jakéhosi „zvyku“ a

ztráty empatie vůči potřebě jiných. Toto šetření naopak ukázalo jakousi zralost u služebně starších policistů v rozhodnosti projevit svůj názor a poskytnout zcela jasnou odpověď. Mladší kolegové se spíše přikláněli k méně ráznému tvrzení „spíše souhlasím“, jako by si nechávali do budoucna prostor pro možnou změnu názoru. Z provedeného šetření nevyplývá, že by déle sloužící policisté byli v důsledku své profese méně tolerantní než jejich mladší kolegové.

6.2.5 Rozdíly mezi skladbami migrujících

Skladba uprchlíků proudících do Evropy je značně stratifikována. Migrují samotní muži, rodiny s dětmi, staří lidé i zdravotně handicapovaní. Právě na tyto skupiny jsme se zaměřili.

Nejméně oblíbenou skupinou migrujících jsou samotní mladí muži. Vůči této skupině většina respondentů projevila nedůvěru. Nedůvěru, která pramení s největší pravděpodobností z toho, že tito muži nezůstávají ve své vlasti, aby ji bránili v ozbrojeném konfliktu, který tam panuje.

U ostatních skupin policisté projevili v největší míře lítost, zejména pak u rodin s malými dětmi. I zde však poměrně značná část respondentů zůstává bez emocí (zejména ženy policistky), což může být zapříčiněno právě volbou povolání.

Jen velmi málo respondentů, pouzí 2 z celkových 120 projevili sympatie vůči migrantům. Otázkou zůstává, zda šlo o záměr nebo o chybovost při vyplňování dotazníku, se kterou musíme počítat. Z tohoto důvodu je toto číslo naprosto zanedbatelné a lze zkonstatovat, že policisté vůči migrantům neprojevují sympatie.

6.3 Doporučení pro praxi

Policisté jsou občany České republiky, proto je nutno se na jejich názory dívat jako na reprezentanty státu, kteří prostřednictvím dotazníkového šetření projevili svůj názor. Na druhou stranu ho však nelze paušalizovat na celou populaci. Bylo by velmi zajímavé v rámci případné diplomové práce zkoumat vztah vůči migrantům právě mezi příslušníky Policie České republiky a například mezi pedagogickými pracovníky na středních a vysokých školách. Takové šetření by mohlo ukázat, zda česká společnost potřebuje více osvěty a vzdělání, aby dokázala projevit větší toleranci vůči menšinám obecně.

Za hlavní cíl této bakalářské práce byla stanovena otázka, zda jsou policisté cizinecké policie tolerantní vůči nelegální migraci? Z kapitoly věnované problematice právního postave-

ní cizinců na území už známe podmínky vstupu a pobytu na našem území. Policisté tak nemají na výběr a vůči nelegální migraci musejí postupovat v souladu se zákonem, což se může zdát v některých momentech příliš kruté. Jejich postoje vůči konkrétním skupinám migrantů se různí. Jsou schopni pociťovat nepřátelství, nedůvěru, lítost a dokonce v některých případech zůstávají bez emocí. Tyto pocity však musejí vždy umět zvládnout a vystupovat jako profesionálové, kteří mají ke každému stejný přístup.

Doporučení pro praxi je jednoznačné. Společnost by měla dbát na patřičné vzdělání svých občanů, které může učit lidi tolerantnosti, ale i odpovědnosti. Není faktem, že pracovníci jakékoliv profese musí být po určité době vyhořelí a nepotřební. Naopak mohou mladším kolegům předat své zkušenosti, které nemusejí být bezcenné.

Loučíme se proto parafrází slov policejního prezidenta, brig. gen. Mgr. Bc. Tomáše Tuhého, která pronesl na pracovním setkání dne 24. března 2016 v prostorách auly Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně. Vážme si starších kolegů, jejich názorů a přesvědčení, se kterými nemusíme vždy plně souhlasit, ale zkusme se nad nimi alespoň zamyslet.

ZÁVĚR

Tato bakalářská práce byla věnována migraci. Migraci, která ochromila Evropu, rozdělila názory občanů jednotlivých států, ale i státníků, kteří jednotlivé státy reprezentují. To, že je toto téma velmi hluboké a my jsme se ho dotkli jen okrajově, není třeba zdůrazňovat. Nechtěli jsme nikomu dávat návod, jak se na celou věc dívat, jaké zaujímat názory a jak se chovat. Chtěli jsme pouze interpretovat obecně známá fakta a zjistit, jak vnímají tuto situaci ti, pro které je migrace denní realitou, se kterou pracují.

Práce byla rozdělena do dvou částí – teoretické a praktické.

V teoretické části jsme nastínili důvody a příčiny migrace. Psali jsme o tom, že opustit svůj domov je velmi těžká věc, která je zapříčiněna velmi vážnými okolnostmi, jako jsou válečné konflikty a nepokoje. Také jsme zjistili, že na migraci z historického hlediska není nic neobvyklého a že k ní dochází poměrně často. Dlouhodobým důsledkem migrace je snaha o porozumění jiných kultur a etnik, což zapříčinilo vznik poměrně mladé výchovy v podobě multikultury. Následně jsme objasnili právní rámec postupu českých orgánů při potírání neoprávněného vstupu a pobytu na území České republiky. Zjistili jsme, že právní normy v oblasti pobytu cizinců na území České republiky jsou velmi složité, v mnoha případech se při výkonu služby policisté musí řídit i nařízeními Evropské unie a mezinárodními smlouvami.

V empirické části jsme se pak zaměřili na ty, kteří s migranty přicházejí nejvíce do styku, na ty, kteří slyší jejich příběhy a na základě platných právních norem tohoto státu rozhodují o jejich dalším osudu.

Hlavní přínos této práce by měl být spatřován zejména ve zpracování velmi aktuálního a žádaného tématu. Data získaná v rámci prováděného šetření nemohou být v žádném případě generalizována. Mohou však ukázat pohled na tento fenomén z pohledu příslušníků Policie České republiky. Na základě těchto výsledků můžeme usuzovat, jaké mají příslušníci cizinecké policie vůči migrantům postoje a názory na celkovou migrační krizi.

Do budoucna by mělo být posíleno vzdělávání občanů, zejména v oblasti multikulturní výchovy, která i nadále zůstává pro mnohé v České republice velkou neznámou.

Na úplný závěr nezbyvá než citovat slova Ministra vnitra Milana Chovance pronesená na zpravodajském kanále ČT 24 dne 1. 4. 2016: „Je velmi demotivující pro všechny poctivé cizince, kteří na zastupitelských úřadech České republiky vyřizují platná povolení ke vstu-

pu do republiky, když vidí proud migrantů, kteří nemusejí řešit vůbec nic. Pomáhejme potřebným, ti kteří chtějí přijet, ať to dělají standardní cestou přes zastupitelské úřady s platnými pracovními povoleními. Toto je neměnný postoj České republiky, na kterém není potřeba cokoli měnit.“

Zda je potřeba něco změnit je zásadní otázka, na kterou musí každý z nás hledat odpověď sám v sobě...

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] BAKOŠOVÁ, Z. *Sociální pedagogika*, Bratislava: Univerzita Komenského, 1994.
- [2] DRBOHLAV, D. *Migrace a (i)migranti v Česku*. Praha: Sociologické nakladatelství (Slon), 2010. ISBN 978-80-7419-039-1.
- [3] DVOŘÁKOVÁ, J., HERVERTOVÁ, V., HORSKÁ, J., MOUREČKOVÁ, H., *Metody sociální práce s imigranty, azylanty a jejich dětmi*. Praha: Triton, 2008. ISBN 978-80-7387-097-3.
- [4] GAVORA, P., *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000. ISBN 80-85931-79-6.
- [5] HLADÍK, J., *Multikulturní výchova (Socializace a integrace menšin)*. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2006. ISBN 80-7318-424-9.
- [6] CHRÁSKA, M. *Metody pedagogického výzkumu*. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1369-4.
- [7] KRAUS, B., *Základy sociální pedagogiky*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-383-3.
- [8] KRAUS, B., *Sociální psychologie*. Zlín: Univerzita Tomáše Bati, 2005.
- [9] JANDOUREK, J. *Sociologický slovník*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-269-0.
- [10] PRŮCHA, J. *Multikulturní výchova, Příručka (nejen) pro učitele*. 2. aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Triton, 2011. ISBN 978-80-7387-502-2.
- [11] PRŮCHA, J., MAREŠ, J., WALTEROVÁ, E. 6. aktualizované a rozšířené a vydání. Praha: Portál, 1998. ISBN 978-80-7367-647-6.
- [12] RÁKOCZYOVÁ, M. TRBOLA, R. *Sociální integrace přistěhovalců v České republice*. Praha: Sociologické nakladatelství (Slon), 2009. ISBN 978-80-7419-023-0.
- [13] ŠIŠKOVÁ, T., *Menšiny a migranti v České republice*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-648-9.
- [14] VÝROST, J., SLAMĚNÍK, I., *Sociální psychologie*. 2. přepracované a rozšířené vydání. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-1428-8.

INTERNETOVÝ ZDROJ

[2] www.ceska-justice.cz

[2] www.eurodenik.cz

[3] www.euroskop.cz

[4] www.mvcr.cz

PRÁVNÍ PŘEDPISY

[1] Zákon č. 325/1999 Sb., o azylu, v platném znění

[2] Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky, v platném znění

[3] Smlouva o založení Evropského společenství

[4] Úmluva k provedení schengenské prováděcí úmluvy ze dne 14. 6. 1985

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

Tzn. To znamená

ZZC Zařízení pro zajištění cizinců

SEZNAM OBRÁZKŮ

Graf 1 Rozdělení respondentů dle dosaženého vzdělání	39
Graf 2 Středoškoláci a soubor otázek vztahující se k politickému a sociologickému hledisku	39
Graf 3 Vysokoškoláci a soubor otázek vztahující se k politickému a sociologickému hledisku	40
Graf 4 Středoškoláci a soubor otázek vyjadřující vnímání konkrétních skupin migrantů.....	41
Graf 5 Vysokoškoláci a soubor otázek vyjadřující vnímání konkrétních skupin migrantů.....	41
Graf 6 Středoškoláci a současná politika EU.....	42
Graf 7 Vysokoškoláci a současná politika EU.....	42
Graf 8 Zastoupení mužů a žen v dotazníkovém šetření.....	43
Graf 9 Muži a soubor otázek vztahující se k politickému a sociologickému hledisku.....	44
Graf 10 Ženy a soubor otázek vztahující se k politickému a sociologickému hledisku.....	44
Graf 11 Muži a soubor otázek vyjadřující vnímání konkrétních skupin migrantů.....	45
Graf 12 Ženy a soubor otázek vyjadřující vnímání konkrétních skupin migrantů.....	45
Graf 13 Muži a současná politika EU.....	46
Graf 14 Ženy a současná politika EU.....	46
Graf 15 Rozložení respondentů v souvislosti s výkonem služby	47
Graf 16 Velmi častý kontakt a soubor otázek vztahující se k politickému a sociologickému hledisku	48
Graf 17 Častý kontakt a soubor otázek vztahující se k politickému a sociologickému hledisku	48
Graf 18 Méně častý kontakt a soubor otázek vztahující se k politickému a sociologickému hledisku	48
Graf 19 Žádný kontakt a soubor otázek vztahující se k politickému a sociologickému hledisku	49
Graf 20 Velmi častý kontakt a soubor otázek vyjadřující vnímání konkrétních skupin migrantů.....	50
Graf 21 Častý kontakt a soubor otázek vyjadřující vnímání konkrétních skupin migrantů.....	50

Graf 22 Méně častý kontakt a soubor otázek vyjadřující vnímání konkrétních skupin migrantů.....	50
Graf 23 Žádný kontakt a soubor otázek vyjadřující vnímání konkrétních skupin migrantů.....	51
Graf 24 Velmi častý kontakt a současná politika EU	52
Graf 25 Častý kontakt a současná politika EU	52
Graf 26 Méně častý kontakt a současná politika EU	52
Graf 27 Žádný kontakt a současná politika EU	53
Graf 28 Rozdělení respondentů dle délky služebního poměru	54
Graf 29 Soubor otázek vztahující se k politickému a sociologickému hledisku u policistů sloužících do 5 let	54
Graf 30 Soubor otázek vztahující se k politickému a sociologickému hledisku u policistů sloužících od 6 do 10 let	55
Graf 31 Soubor otázek vztahující se k politickému a sociologickému hledisku u policistů sloužících od 11 do 20 let	55
Graf 32 Soubor otázek vztahující se k politickému a sociologickému hledisku u policistů sloužících 21 let a více.....	55
Graf 33 Soubor otázek vyjadřující vnímání konkrétních skupin migrantů u policistů sloužících do 5 let.....	56
Graf 34 Soubor otázek vyjadřující vnímání konkrétních skupin migrantů u policistů sloužících od 6 do 10 let.....	57
Graf 35 Soubor otázek vyjadřující vnímání konkrétních skupin migrantů u policistů sloužících od 11 do 20 let.....	57
Graf 36 Soubor otázek vyjadřující vnímání konkrétních skupin migrantů u policistů sloužících 21 let a více	57
Graf 37 Současná politika EU a policisté sloužící do 5 let.....	58
Graf 38 Současná politika EU a policisté sloužící v rozmezí od 6 do 10 let.....	58
Graf 39 Současná politika EU a policisté sloužící v rozmezí od 11 do 20 let.....	59
Graf 40 Současná politika EU a policisté sloužící 21 let a více	59

SEZNAM PŘÍLOH

P I: Dotazník

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK

DOTAZNÍK

Vážení respondenti,

máte před sebou dotazník, jehož vyplnění Vám nezabere déle než 10 minut. Tento dotazník byl vytvořen speciálně pro příslušníky Policie České republiky zařazené u služby cizinecké policie. Cílem výzkumu je zjistit v jakém směru ovlivňuje kontakt s migranty názor člověka na uprchlíky. V neposlední řadě se dotazník zaměřuje i zátěž příslušníků cizinecké policie, kterou s sebou služba s uprchlíky přináší.

Děkuji za Váš čas a Vaše odpovědi.

1. Jste
 - a) Muž
 - b) Žena

2. Jak dlouho pracujete u cizinecké policie?
 - a) 0 -5 let
 - b) 6 – 10 let
 - c) 11 – 20 let
 - d) 21 let a více

3. Dosažené vzdělání
 - a) Středoškolské
 - b) Vysokoškolské

4. Dalo se, dle Vašeho názoru, předejít současné migrační vlně?
 - a) Ano
 - b) Spíše ano
 - c) Spíše ne
 - d) Ne

5. Jak častý je Váš kontakt s migranty
 - a) Velmi častý (několikrát týdně)
 - b) Častý (jednou za dva týdny)
 - c) Méně častý (jednou za měsíc)
 - d) Žádný

6. Celkový obraz na uprchlickou krizi získávám převážně
 - a) Z televize
 - b) Z internetu
 - c) Z vlastních zkušeností
 - d) Jinak

7. Současná migrační situace je odpovědí na nedostatečnou politiku Evropské unie v otázce bezpečnosti a ochraně vnější schengenské hranice.
 - a) Souhlasím
 - b) Spíše souhlasím
 - c) Spíše nesouhlasím
 - d) Nesouhlasím

8. Teroristické útoky v Paříži mají spojitost s migranty
 - a) Souhlasím
 - b) Spíše souhlasím
 - c) Spíše nesouhlasím
 - d) Nesouhlasím

9. V zařízeních pro zjištění cizinců jsou migrantům zajištěny adekvátní podmínky.
 - a) Souhlasím
 - b) Spíše souhlasím
 - c) Spíše nesouhlasím
 - d) Nesouhlasím

10. Skupina samotných mladých migrujících mužů ve mně vzbuzuje
 - a) Nepřátelství
 - b) Nedůvěru
 - c) Lítost
 - d) Sympatie
 - e) Bez emocí

11. Rodiny migrující s malými dětmi ve mně vzbuzují
 - a) Nepřátelství
 - b) Nedůvěru
 - c) Lítost
 - d) Sympatie
 - e) Bez emocí

12. Migrující staří lidé ve mně vzbuzují
- a) Nepřátelství
 - b) Nedůvěru
 - c) Lítost
 - d) Sympatie
 - e) Bez emocí
13. Migrující zdravotně postižení uprchlíci ve mně vzbuzují
- a) Nepřátelství
 - b) Nedůvěru
 - c) Lítost
 - d) Sympatie
 - e) Bez emocí
14. Řecko by mělo důsledně chránit vnější hranici a nepomáhat migrantům s vyložením bez ohledu na následky.
- a) Souhlasím
 - b) Spíše souhlasím
 - c) Spíše nesouhlasím
 - d) Nesouhlasím
15. Evropská unie by měla umožnit vstup všem a až následně řešit důvody a okolnosti jejich vstupu.
- a) Souhlasím
 - b) Spíše souhlasím
 - c) Spíše nesouhlasím
 - d) Nesouhlasím
16. Integrace uprchlíků není možná.
- a) Souhlasím
 - b) Spíše souhlasím
 - c) Spíše nesouhlasím
 - d) Nesouhlasím
17. Evropané by neměli činit žádné kompromisy a ústupky ve stylu svého života v souvislosti s migrací (svoboda slova, náboženství, zvyky a obyčeje).
- a) Souhlasím
 - b) Spíše souhlasím
 - c) Spíše nesouhlasím
 - d) Nesouhlasím